

1677.

1. Bechmann, Joh. Volk: De delictis poena gladii caesarem.
dis.
2. Bechmann, Joh. Volk: Vicinitatis ex mutuo obliga-
= tione ad l. civiles. 37 T. de reb. credit.
3. Falckner, Johann Christoph: De eo, quod iustum est circa
infamiam.
4. Falckner, Johann Christoph: De infirmitate eiusque
poena in civibus.
5. Falckner, Joh. Christophorus: Tus deliberandi . . .
6. Falckner, Joh. Christoph: De salariis praecipue vero
pastorum
7. Friesen, Johannes Bernhardus: De periculo rei venditae
et nondum habitae.
8. Friesen, Johannes Bernhardus: De advocatorum inhabili-
tate
9. Friesen, Joh. Bernhardus: De citatione reali . . .
10. ¹¹² Dyncker, Nicolaus Christophorus: De beneficato.

29. Sept. 1677 - 1743

1677.

12^a ^{al} Lynckerus, Nicolaus Christophorus: De consensu Electorali.

13. Muellerus, Petrus: De probatione paupertatis.

14. Ritter, Jacobus: De moralitate pii, quod vocant,
mendacii.

15^a ^{al} Roth, Henricus Balthus: De fidejussoribus delin-
quentibus. 2 Bunde. 1677^a 1745.

16. Roth, Henricus Balthus: De imperio parisi in pacem.

4.

1

2.

66.

Pr. 39. Sum. 22. 25.

1677, 2^a 2

JEHOVA DIRIGENTE.
DISPUTATIO INAUGURALIS,

De
**CIVITATIS EX
MUTUO OBLIGATIONE**

ad
L. Civitas. XXVII. D. de Reb. Credit.

QVAM
EX DECRETO

Magnifici Jctorum Ordinis in Illustri hac SALANA
SUB PRÆSIDIO

VIRI PRÆNOBILISSIMI, CONSULTISSIMI atq; EXCELLENTISSIMI

DN. JOH. VOLK. *Bechmann/*
Hæreditarii in *Obern-Gröbra/* Jcti & An-
tecessoris celeberrimi, Consiliarii Saxonici splendidissimi,
Curia Provincialis, Facultatis Juridicæ & Scabinatus Assessoris
gravissimi,

DN. Patroni ac Promotoris sui maxime devenerandi,

PRO LICENTIA

Summos in Utroque Jure Honores, Privilegia & Insignia Doctoralia
ritè ac solemniter consequendi
Publica Eruditorum discussioni submitti

JOBST ENGELBERT HOYER,
Hervordia Gueßthalus,

Ad diem Jun. Anno M DC LXXVII.
Horis ante & pomeridianis.

J E N E,

Literis JOHANNIS WERTHERI, Typographi Ducalis.

V I R O

*Pranobilissimo, Amplissimo, Prudentissimo
atque Consultissimo*

DN. HENRICO FARWICH *Sogel*

JCto insigni, & patriæ Consuli pri-
mario meritisimo,

V I R O

Nobilissimo, Amplissimo atque Prudentissimo

DN. JOHANNI *zur Mühlen*

patriæ Consuli itidem meritis-
simo,

V I R O

Amplissimo atque Spectatissimo

DN. ENGELBERT HOYER,

Mercatori Colbergæ primario

V I R O

Amplissimo atque Prudentissimo

DN. JOHANNI HOYER, Cæsa-

reæ Postæ Præfecto fidelissimo, pa-
triæque Senatori meritisimo,

*Dominis Cognatis, Patruo, Patri, Patronis ac Fautori-
bus suis maxime devenerandis, honorandis,*

hanc Disputationem Inauguralem

officiose ac observanter offert, dedicat, & consecrat

J. E. HOYER.

D. N. A.

INTROITUS.

Uemlibet, qui contractus celebrandi facultatem habet, ex mutuo obligari primis labiis nostra degustanti jura non incognitum esse arbitror, nisi speciali forsan privilegio juris sit munitus, ut in certis casibus non obligetur, vel certè illam obligationem possit elidere exceptione aliqua. Quali privilegio gaudent filii familias, minores, Ecclesiæ & civitates. Ac primò quidem filiusfam. si mutuam pecuniam absque consensu patris acceperit, non tenetur in effectu ad restitutionem; ne post mortem quidem patris, quia potest opponere mutuatori exceptionem SCTI Macedoniani, quo concessum est ei, ut mutuum acceptum non teneatur solvere, *uti constat ex ffORUM ESS Cod. tit. ad SCT. Maced. vid. Gomez. tom. 2. c. 6. n. 2.* Secundò, si tutor nomine pupilli, vel curator nomine minoris mutuum acceperit, non tenetur ille postea etiam major factus

A

factus

factus solvere, nisi creditor probaverit id in
ejus utilitatem esse versum, uti communiter
Doctores ad *L. 3. C. quando ex fact. tut. vel
curat. min.* Tertiò, sic nec Ecclesia ex mutuo
tenetur, nisi versio facta fuerit, de quo fuse a-
pud Panormit. in *c. Quod quibusdam x. de fi-
dejus.* de quibus infra. Nec quartò, pari mo-
do civitas est obligata ex mutuo, si nulla ver-
sionis in ejus utilitatem probatio fieri possit.
per *L. famosissimam Civitas. 27. ff. de reb. cred.*
à Doctoribus vexatissimam dictam, in cujus
enodatione & enarratione sudando ultra mo-
dum ita se involvunt Doctores, ut ex illo La-
byrintho disputationum vix ipsimet sese ex-
tricare valeant, *uti testatur Coler. in proc. Exe-
cut. p. 2. c. 3. n. 348. in f.* Cum autem hoc ca-
lamitoso ac depauperato statu hujus Legis ma-
teriam in praxi occurrere, ut hæ sæpissimè pro
se vel pro dominis suis, vel mutuam sumant
pecuniam vel intercedant, & inde non rarè in
controversiam vocari solere senserim, an &
quatenus civitas ex contractibus ejusmodi te-
neatur, me operam non perditurum arbitratus
sum, si hanc practicabilem Legem in solenni
ac inaugurali mea Disputatione Pro Licentia
honores ac privilegia Doctoralia impetrandi
enodarem, & quid juris in hisce casibus confi-
dera-

derarem. Quod ut feliciter procedat D.T.O.M.
humillimis veneror precibus pro scopo felicis-
simè consequendo. Ut autem eò melius hæc
ardua materia cognosci possit, Legem hanc per
quatuor partes distinctas tractandam hasq; rur-
sus in capita dividendas operæ pretium duxi.
Quarum prima pars explicabit generalia
quædam ad ipsam legis explicationem ejus-
demque sensum penetrandum pertinentia. Se-
cunda tractabit tres positiones principales, in
quibus tanquam anima legis consistit. Tertia
aget de probatione versionis in utilitatem.
Quarta habebit quæstiones miscellaneas circa
hanc materiam obvenientes, contraria, & affi-
nia.

Verba Legis Civitas 27. ff. de reb. cred.

Ulpianus l. 10. ad Edictum.

*Civitas mutui datione obligari potest, si ad
utilitatem ejus pecunia versa sunt: Alioquin
ipsi soli, qui contraxerunt, non civi-
tas, tenebuntur.*

PARS I.

Comprehendens generalia quæ-
dam ad ipsius legis explicationem, ejusdem-
que sensum penetrandum per-
tinentia.

A 2

CAP.

CAP. I.

De

Authore & Inſcriptione hu-
jus legis.

- I**Nſcriptionis ab initio enodationem aggreſſurus duo in ea reperio, nempe Authorem & Librum unde deſumpta hæc *Lex Civitas*. Authorem hunc quod attinet, eſt ille Domitius Ulpianus Jctus tunc temporis ſc. ſeculi tertii haud infimi ſubſellii originem ſuam. ducens ex Syria Phœnice ſplendidiffimâ Tyrionum Colonia, uti ipſe teſtatur in *l. 1. ff. de cenſib.* Hic poſt fidelem ſui Præceptoris Papiniani informationem primò Alexandri Severi Imperatoris tutor, poſtea præfectus tam annonæ, quàm prætorii. *l. 4. C. de contrab. ſtipulat. l. 9. §. 3. ff. quod met. cauſ.* Conſiliarius & magiſter ſcrinii. *l. e. à conſiliis primus factus. prout tradit Eberlin. in tr. de Orig. Jur. c. 52. n. 3. & Forſter. l. 2. hiſtor. J. C. Rom. c. 77. n. 1. p. 508.* Hinc principem conſiliariorum viginti eum nominat *Forſt. d. l. n. 4.* in quorum numerum neminem, niſi peritum, admiſſum fuiſſe denotat. *l. 2. ff. quod quiſque jur.* quibus Alexander quoties de jure & negotiis aliis tractaret, ſemper uſus eſt, ſecundum *Pezel. ad Sleidanum in multif. hiſtor. p. 2. de vita Alexandri p. m. 206.* Ex hiſce verò Ulpianum magni æſtimavit, ita, ut non ſolum amicum eum in *l. 4. C. de contrab. & committ. ſtipul.* & parentem nominare non detrectaverit in *l. 4. C. de loc. & conduct.* ſed & in tumultu militari purpurâ ſuâ eum texerit, militesque repreſſerit, qui in eum impetum facturi erant, juxta *Eberlin. & Pezel. l. e.* Imò ut præter illum ſolum neminem ad ſe admiſerit, niſi illum de illo prius rogari juſſerit, ut refert *Lamprid. in vita Heliogab. p. 200.*
& vi

Et vita Alexandri p. 618. Ex quibus ipsius Excellentia & 4
præstantia facile elucescit, quæ verò, cum Ulpianus
nostrer multa, minus rectè à Sardanapalo facta, in-
melius reformasset, Flavianum Chrestemque occidisset,
ut eis succederet, non multò post à Prætorianis de nocte
eum invadentibus An. 226. juxta Euseb. morte sublata est.
teste Forstero d. l. n. 8. Non solum hic ab Alexandro ejus- 5
modi laudibus evectus, sed & à multis aliis Jctis, prout
apparet ex l. 2. §. ult. ff. de Excusat. ubi appellatur nobi-
lis, appellatur & nobilissimus in l. 4. in f. cod. Sapientis-
simus in Nov. 97. C. ult. Prudentissimus in Const. ac E-
mendat. Cod. §. supra dictis in f. Et l. 11. C. de question. O-
ptimus in l. 2. §. 2. ff. qui pet. tut. l. cur. l. 2. in f. Et l. 4. ff.
de Excusat. item Jctorum Princeps in l. 13. cod. etiam 6
disertissimus, summi ingenii vir & simil. quos omnes tex-
tus huc adducere forsàn tædiofum esset. Omnia autem
hæc encomia ab adulatoribus ipsi non attributa præclara
scripta nobis testimonii satis præbent, quorum cata-
logum nostri instituti non esse putamus recensere, pote-
rit autem videri apud Eberlin. l. c. à num. 4. usque ad n. 19.
inclusivè. Inter reliqua scripta edidit quoque octua- 7
ginta tres libros ad edictum perpetuum, quibus præ aliis
libris cum Duareno in Disput. annivers. l. 1. c. 55. vocante
eos fontem omnis juris tam publici, quàm privati, pal-
mam concedimus, præcipuè ob accuratam & exactam
eorum elaborationem, ordinem ac methodum ad do-
cendum accommodatam, adeò, ut veteres Jcti ante Ju-
stinianum de Jure Civili scriptores sibi hanc imitandam
proposuerint, uti testatur Hermogenianus in l. 2. ff. de stat.
hom. Et ipse Tribonianus cum suis collegis in pandecta-
rum compositione jussu Justiniani in l. 1. §. 5. C. de vet.
jur. enuch. his verb. omne jus nostrum digeratis &c. Non

- solùm ordinem & dispositionem , sed res ipsas ab illis Tribonianum mutuassee tradit. *Duar. l. c. Eberlin. d. l. n. 12.* quod & probant infinitæ leges cum hac inscriptione *Ulpianus ad edictum*, quarum numerum ex singulis Ulpiani libris, exceptis duobus ultimis *Eberlin. per aliquot paginas d. l. n. 14.* collegit. Hæc de authore. Sequitur edictum perpetuum, ex eo dictum perpetuum, quod olim edicta omnia tam urbana, quàm provincialia saltem annua essent, cum ipso magistratu, qui annuus erat, finirentur §. 1. *Inst. de perpet. & temp. act.* hæc planè perpetua, uti infra. Annalia hæc in §. *Prætorum 7. I. de J. N. J. & C.* non modicam juris auctoritatem obtinere dicuntur, non autem similem legi, ut Plebiscita, Sæta, & principum placita, ut ita ipsa legis nomine non veniant per §. 2. *J. de bon. poss. & l. 3. ff. si usufr. pet.*
8. Non obstat *l. 1. §. 2. ff. unde cognat. & Paulus l. 3. sentent. t. 3. à Gothofr. ad h. l. cit.* ubi edictum annuum venit sub nomine legis, sed hoc propriè non fit §. 2. *I. de bon. poss.* ut & §. *Prætorum 7. cit.* est quidem edictum hoc pars juris, sed non pars legis; cum propriè à jure prætorio jus Civile perpetuò sit distinctum secundum *Eberlin.*
9. *c. 10. §. 4. in f. p. 82. d. tr. de orig. Jur.* Edicta hæc dicuntur annua, non quasi post annum pro abjectis habeantur, sed quatenus etiam observari cœperint cum Jur. Civ. conjungi & perpetua dici secundum *Sithmann. ad Inst. l. 1. t. 2. p. 54.* Origo horum videri poterit ex *l. 7. §. 1. ff. de J. & J. & l. 2. §. 10. ff. de Orig. Jur.* Sunt edicta hæc annua etiam temporalia, vel perpetua, quæ distinctio venit ex *l. 7. ff. de jurisd.*
10. Temporalia, quæ etiam peculiaria dicuntur, sunt programmata, quæ certi negotii oborti causa proponuntur, scil. ut aliquis certo tempore compareat, ne quis frumentum ex area tolleret, tum & illud, quo Prætor adven-
- tum

tum suum provincialibus significabat per *l. 4. §. 3. ff. de
 off. proconf.* Perpetua sunt, quæ à Pratore perpetuæ juris- 14.
 dictionis causa proponi dicuntur ab Ulpiano in *l. 7. cit.*
 nimirum quod prætores inito magistratu proponebant,
 quo denunciabatur, quemadmodum anno suo jus dictu-
 ri essent. Paulò aliter *Zaf. ad tit. de act. §. pœnales 40.*
 hæc perpetua explicat, ita scil. quod temperent Juris
 Civilis duritiem, per quæ ad æquitatem sint redactæ,
 quæ in toto jure versantur, sc. in commodato, in deposti-
 to, in negotiis gestis, in mandato, & in infinitis aliis, &
 hæc usque adeo dicuntur perpetua, ut, si possibile foret
 etiam hodie durarent affixa, cum quibus verò nostrum
 edictum perpetuum, cujus in inscriptione mentio sit,
 non convenit, & probe distingui debet. Cum perpe- 15.
 tuum in jure nostro variè accipiatur, interdum pro de-
 cennio, interdum pro centum annis, interdum pro 14.
 annis, ut in absentia tutoris. *l. 28. §. f. & l. 29. ff. de Excu-
 sat. tut.* interdum quoad durationem, ut in vestimento
 perpetuo, in ovibus perpetuis, ut in contractu socidæ, de
 quo vid. *Lexic. jur. sub voc. perpetui*, quæ omnia ad edi- 16.
 ctum nostrum perpetuum non pertinent: Quod eâ ratio-
 ne dicitur perpetuum, cum, quod primò annuam habe-
 bat authoritatem, jam perpetuam acceperit per *L. Corne-
 liam*. Cum enim annuorum illorum edictorum ingens 17.
 multitudo & variatio, aliàs in jure quæ odiosa, animad-
 verteretur Anno urb. C. 686. juxta *Eberlin. d. l. n. 8. Cor-
 nelius Tribunus Dione authore legem tulit. lib. hist. Rom. 36.
 p. 12. in f.* ut omnes impofterum Prætores ex edictis non
 suis annuis, sed perpetuis jus dicerent, qua lege Præto-
 rum authoritas valdè minuta. Ex quo primò initium 18.
 cœpere edicta fieri perpetua in summa connexitatis ta-
 men & ordinis confusione, quam tollendam ac remo-
 ven-

vendam omnium primus Servius Sulpitius, deinde Aulus
Offilius in se susceperunt, sed parum felici progressu, donec
Salvius Julianus auctoritate & mandato Hadriani Imperatoris Anno Christi 121. juxta *Siebman. d. l. p. 55.* feliciori
successu rem absolverit, ita ut ea, quæ usquam in Prætorum
edictis egregia & utilia in harmoniam aptaverit, & in unum quasi corpus & compendium universæ Jurisprudentiæ Romanæ centum libris constans congefserit, quod
deinde venit sub nomine edicti perpetui, ut ab hoc tempore jus honorarium perpetuum & immutabile esset,
19. à pratoribus postea in jure dicendo observandum. Ad
cujus edicti interpretationem mox animum appulit cum
aliis Ulpianus noster, qui tot, uti dictum, libros ad illud
scripsit, ex quibus multæ & infinitæ leges in corpore nostro
inveniuntur cum inscriptione. *Ulpianus ex L. 10. ad
edict.* uti testatur & nostra *L. Civitas.*

CAP. II.

Quid per Civitatem hic intelligatur.

PRIMA vox in L. nostra occurrens est Civitas, per quam
quid intelligi debeat, Doctores inter se planè non
conveniunt: Hinc in jure privato & publico varias habet
denominationes & diversimodè accipitur. Primò enim
1. latissimo suo significato pro toto reip. alicujus corpore,
quo sensu omnes illi unius ejusdemque civitatis esse dicuntur,
quos una eademque imperii majestas subiectos sibi per omnes
Imperii & Regni provincias habet. *Aristot. 3. polit. 6.* Sic in *l. 7. ff. de stat. hom.* hodie omnes cives
Romani dicuntur, qui Romano parent Imperio. (2)
2. Accipitur pro jure Civium, seu Civitatis, quod cives habent,
juxta *Kirchen. de rep. Diss. 7. d. 1. lit. A.* Unde hoc quod

quod ex Claudii Imperatoris oratione ap. Tacit. cognoscimus, civitate Romana aliquē donare, einem das Bürgerrecht schenken. Olim magni momenti res fuit, si quis civitate Romana donatus fuerit, ita ut Claudius, peregrinos Romanā civitate utentes, securi percuti iusserit, *Zaf. ad l. 2. de Orig. Jur. Add. Matth. Webn. in observat. pract. sub voc. Bürgerrecht. & Limn. de Jur. publ. l. 7. c. 1. n. 7. & 12. Webn. adhuc sub voc. Stadtrecht/* ubi etiam habet reservatum hoc Imperatoris, scil. jus civitatis condendæ & constituendæ, arg. *l. 1. C. de metropol. Limn. de Jur. publ. l. 2. c. 9. num. 129.* exemplum recenset. (3) Denotat multitudinem seu communionem civium gratia vitæ, ut quam maximè fieri possit, optima: Licet verò multi sine adhibito magno delectu admissi in civitate sint, populosam quidem, non autem magnam civitatem faciunt, conf. *Zaf. dict. loc. in pr.* (4) Sumitur pro Consulibus, Regentibus & Administratoribus, qui plerumque civitatem repræsentant. *Webn. sub voc. Städte/ & ab illis quod factum, dicitur à tota civitate factum, uti testatur Gratianus in Disceptat. forens. tom. 1. c. 196. n. 20.* (5) Sumitur pro muris, mœniis & domibus à lapidibus & lignis constructis, juxta *Webn. d. l. & Limn. d. c. 1. n. 10.* (6) Pro societate hominum, qui in uno agro & tractu habitant, iisdemque legibus & institutis reguntur, quæ acceptio congrua est legi nostræ.

Definiri itaq; ita hic posset, (quàmvis pro ratione materiae interdum aliter, cum DD. valdè circa definitionem discrepent.) Quod sit multitudo seu unitas civium in hoc collecta, ut jure societatis vivat optimo. ad *Zaf. d. l. in pr.* Non verò attendimus, uti vult *Bald. ad L. ex hoc jure ff. de J. & J. Panormit. in c. 1. n. 1. sub f. de privileg. & excess. pralat. add. hic Gudelin. de J. Nov. c. 4. p. m. 364. an in ci-*

8. vitate sit Episcopus an non, cum *Limn. l. c. n. 16.* & *Alciaro in c. pernitios. de offic. jud. ord.* Nec multum dicimus de differentia Oppidi, urbis & civitatis, sed lectorem ad *Limn. l. c. n. 1.* & *seqq.* remittimus, cum *Zaf. ad d. l. 2. ff. de Orig. Jur.* inter urbem & civitatem nullam agnoscat differentiam, quam Canonistæ aliàs præ cæteris urgent, & parùm commodi habeat, illam tam anxie investigare, cum sæpè in jure hæc nomina confundi constet ex *l. 6. & 8. C. de adific. privat.* sic Civitas pro urbe accipitur, h. e. pro loco, ædificiis, & structurâ in *l. 21. ff. quib. mod. ususfr. l. us. amit.* Hinc interdicta civitate ipsum locum, non ejus cives, aut habitatores interdictos nonnulli concludunt *Covarruv. tom. 1. relict. c. alma pater. p. 2. §. 1. de interd. Ho n. 8.* vid. *Wiss. ad tit. de V. S. Disp. 1. eb. 5.* Non neglegendum hic arbitror, quænam civitas eadem maneat, & non, ubi enim duæ sunt civitates, ibi alia pro alia non debet solvere. Ad quod dico cum *Aristotele 3. Pol. 3.* non judicandam esse diversam civitatem factam, cum homines locum eundem non amplius incolunt, de quo & *Hugo Grotius de J. B. & P. l. 2. c. 9. §. 7. & c. 16. §. 15.* ubi exemplum de Romanis cum Carthagenensibus habet; Neque existimandum aliam esse civitatem, si illi interierint, qui mutuam acceperunt pecuniam. Quemadmodum enim fluvios eosdem soliti sumus dicere, eosdemque fontes, etsi semper alia aqua consequatur, & alia erumpat; sic eandem quoque civitatem appellamus, etiam si alii cives intereant, alii oriantur. Sed tum demum Civitatem mutatam esse judicamus, cum forma reip. est mutata. Etenim, si societas, ait. *c. l. Philosophus* quædam est civitas, eaque civium societas, certè, si reip. mutetur forma & status, civitatis etiam status mutetur necesse est.

10. Quæ cum ita sint perspicuum est eandem civitatem ma-

ximè habita ratione reip. esse dicendam. In jure aliàs dicitur civitas mutata, quando aratrum est inductum, uti passa dicitur Carthago in *l. 21. ff. quib. mod. ususfr. amit.* Non solum verò civitas seu respublica hujus legis privi-
legio utitur, sed & Ecclesia, quæ cum republ. in hoc casu 11.
æquiparatur. *L. 4. C. quib. ex caus. maj. Hartm. Pistor. p. 1. quest. 37. n. 31.* ut & harum Administratores teneantur, si illis mutuo data sit pecunia, & versio ejus, in utilitatem probari nequeat, æquè, ac si est comparatum cum Administratoribus civitatis in *L. Civitas. c. quod quibusd. 4. x. de fidejussor. & Auth. hoc jus porrectum in f. C. de Sacros. Eccles.* Quod etiam quàm plurimi Doctores confirmant, uti *Magnif. Dn. Struvius* Promotor meus maximè colendus in *Syntagm. Jur. Civil. Ex. 16. thes. 20. Duaren. ad tit. si certum petatur cap. 3. Sult. vers. hinc etiam. add. Zas. ad ff. de reb. cred. n. 41. & 46. Wiss. Diss. 24. th. 14. in f. Zas. ad h. l. Civitas. n. 8. Hartm. Pistor. d. l. n. 24. Cöler. in process. execut. p. 2. c. 3. n. 352. & 353. Gratian. in discept. for. t. 1. c. 196. n. 6. Fachin. Controvers. jur. l. 2. c. 76. & 77. Gædd. tract. de reb. cred. c. 2. conclus. 12. n. 282. & alii. De-
inde & vocantur ad hujus *L. Civitas* beneficium quoque 12.
omnes alii loci venerabiles, ut Nosocomia, Hospitalia, Claustra, Monasteria &c. à quibus, si mutuum petatur, debet etiam fieri probatio versionis in eorum utilitatem, sc. si administratoribus eorum datum sit mutuum. *juxta Duar. d. l. & Auth. cit. Hoc jus porrectum. C. de SS. Eccles.* ubi expressa habentur verba, quæ hæc sunt: *Hoc jus porrectum est ad omnem venerabilem locum, omneq. collegiū, quod actio pia constituit.* Uti etiã videri potest ap. *Bald. ad h. Auth. add. Gædd. d. l. Gratian. d. l. n. 5. & seqq. usque ad n. 11.* ubi optimè hæc tractavit. Extenditur porrò hoc beneficium ad omnes alias universitates non adeò magnas, ut villas 13.*

pagos aliaque corpora quæcunque universitatem constituunt, & alio indigent regimine, vel administratorem habent, uti *Magnif. Dn. Struv. d.l. Bartol. in nostram L. Civitas. n. 8. & 11. Hartm. Pistor. d.l. n. 26. Gæd. de reb. cred. c. 2. concl. 10. n. 242. & Zas. ad h. l. n. 6.* Si verò sex, vel plures, minusve simul habitarent, & contribuerent, sibi que administratorem constituerent, ut pluribus locis, præsertim in magnis civitatibus, fieri solet, non diceretur collegium pium, sive universitas, cum à privato hi saltem dependeant, & ita ratio cesset, quæ in qualibet alia communione, universitate & corpore seu civitate, Ecclesia, & loco pio, in quibus omnibus cum eadem adsit ratio, idem quoque jus ipsis

14. tribuendum, uti Doctores ad h. l. volunt. Quod & monet inscriptio nostræ *L. Civitas*, quæ descripta est ex *L. 10. Ulpiani ad edictum*, in qua, ut & in *l. 15. 17. ff. de V. S.* ostenditur, quod egerit de civitatū, universitatum, & aliorum collegiorum promiscuo jure, obligatione, ac rebus, ut ita civitatis in nostra *L. Civitas* mentio fiat tantum ex-

15. empli gratia, juxta *Gæd. d. l. n. 243.* Quot autem ad præbaturum collegium seu universitatem constituendam ad minimum requirantur, patet ex *l. 85. ff. de V. S.* scil. tres ita ut unus qui superstes est, conservet jura totius collegii *l. 7. §. f. ff. Quod cujusque univers.* Ex quo deducitur, ut unus in facultate juridica de jure respondere, & Candidatum promovere possit. juxta *B. Dn. Brunnem. ad*

16. *7. Wes. qu. 3. Quod cujusq. univers.* Huc etiam referri volunt Doctores Collegia Opificum administratorem habentia, quæ eodem legis favore non indigna censenda sunt, uti confirmat *Magn. Dn. Struv. Ex. 16. th. 20. & Glossa ad L. Civitas.* Consentit *Gratian. in disceptat. forens. tom. 1. c. 196. n. 2.* Nec video dissentire *Zas. ad h. l. n. 6.* cum ibi non agat de collegiis opificum, sed si tres pluresve

con-

contribuerent, & simul cohabitarent hujus legis beneficio non uterentur, de quo supra. In Jure publico & privato etiam notum, hæc collegia applausum non habere ab omnibus, propter secessionem à tota civitate sive universitate, restrictionem communis mercandi seu negotiandi libertatis, (qua Belgæ non sine fructu fruuntur) & plerumque propter frequentes, ut fit, collegiarum commestationes. *l. 15. C. de Episc. & Cler.* Nec amplius ibi permittitur, quàm uni interesse collegio, unde, si in duobus fuerit, alterum derelinquere, & unum, in quo magis esse velit, eligere tenetur per *l. mandatis 1. §. 2. ff. de Colleg. illicit. L. 17. §. 5. ff. ad municip. c. 15. x. de præbend. add. Colleg. Argemtorat. de Colleg. th. 11. n. 1. & th. 12. n. 2.* quam sententiam confirmat *B. Dn. Brunn. in decis. c. 2. dec. 65.* ubi extendit hoc ad officia, si ex singulis sustentare se quis possit. Et ille, qui in aliud collegium transit, videtur priori renunciare. De quo *Christin. vol. 5. decis. 164. n. 13.* Denique hoc Legis beneficium ad Principis, ejusque Fisci administratorem mutuum contrahentem, & ad totius Provinciae *Cassam*, si hujus administratores mutuum contrahant, applicari potest, quia nemo ex administratorum culpa damnum sentire debet. Tantum de primo vocabulo legis, sequuntur verba sequentia *in c. 3. examinanda.*

CAP. III.

De

Mutui datione civitatis & pecunia.

Post explicationem vocis Civitatis, sequitur *mutui* vocabulum, quod in ffitis appellatur creditum sive in creditum ire, i. e. mutuare *l. 2. §. 1. ff. de reb. cred.* Hoc

B 3

verò

verò latius est, ac mutuum, uti probatur *l. 1. pr. ff. d. t. De horum differentia nil differam, cum etiam huc non pertineant, sed remitto me ad Gædd. in tract. de reb. cred. in prolegom. n. 5. Comprehenditur enim mutuum in ffis & Cod. sub tit. de reb. cred. vid. Magnif. Dn. Struv. Ex. 16. th.*

2. 11. Requiritur præcipuè ad contractum mutui rei traditio à domino facta ei, qui mutuum rogat, quoniam est contractus realis, qui demum producit actionem post factam traditionem, non post consensum, qui aliàs etiam est de substantia hujus contractus, nec tamen efficit contractum consensualem, quoniam non consensu, sed rei fungibilis traditione demum dicitur perfectus, ita, ut alterum sibi obligatum reddat, qui, licet consenserit, tamen ante traditionem pœnitere per *l. 30. ff. d. t. Dn. Struv. Ex. 16. th. 19.* & non cogi potest, ut pecuniam vel rem aliam fungibilem mutuo petitam accipiat, cum ab initio omnes contractus sint voluntatis, & ex post facto demum (sc. si alteri competat actio, quod hic negatur) sint necessitatis, ubi tamen observari debet, an alterius interesse non versetur, qui jam paratus est ad mutuò dandam petitam pecuniam, quod, si probaverit, competit ipsi actio adversus retractantem implere contractum, & recusantem accipere pecuniam, quam antea petiit, quamvis mutuum nondum adsit, & ita conditio certi quidem non competat, si stipulatio intervenerit, ex stipulatu, si dolus, actio de dolo, ut *Duaren. de reb. cred. c. 2. in pr.* Erit ergò mutuum per traditionem dominii à vero domino, ita ut fiat accipientis, unde mutuum etiam dicitur, quod ex meo fiat tuum. *l. 2. §. 2. ff. d. t.* quod negativè, non affirmativè optimè procedit. Sunt quidam dubitantes, an reverà in mutuo fiat alienatio, & transferatur dominium, cum perpetuò hoc non fiat, nec animo

repetendi seu restituendi, quos bene refutat in tri-
bus Disputat. contrariis argumentis solutis. *Wissenb. in*
Diatribes de mutuo. Requiritur etiam ad essentiam mu- 5.
tui res fungibilis, quæ numero pondere & mensura con-
stat. *Ludwel. Diss. 11. ad Inst. 1b. 5. in Exeg. lit. A.* Functio-
nem verò recipere dicitur, ejusdem utilitatis, valoris &
effectus, cujus fuit res in contractum deducta, præstatio.
Sutbolt. Diss. 12. §. 8. Hisce præsuppositis definitionem 6.
mutui à *Magnif. Dn. Struv. Ex. 16. 1b. 5.* mutuare lubet, sc.
quod sit contractus realis, quo res in pondere, numero,
& mensura consistens, adeoque fungibilis, in hoc datur,
ut accipientis fiat, & tantundem ejusdem generis & qua-
litate reddatur. Non omittendum hic quod in L. Civi-
tas dicatur quidem de mutui datione, quod vocabulum
hic passivè accipi debet, i. e. cum civitati datur mutuum:
Sic enim omnia verbalia in iō activè & passivè accipiun-
tur, juxta materiam subjectam ut pulchrè notavit *Valla in*
eleg. cit. à Zas. ad h. l. n. 5. in casu L. nostre activè accipi non
posse, si civitas sc. dederit pecuniam alicui, poterit videri
in *part. ult. c. ult.* Hisce subsequitur vocabulum *pecunie,* 7.
quod In jure etiam variè accipitur, interdum pro omni-
bus rebus tam mobilibus, quàm immobilibus, tam cor-
pora, quàm jura continentibus. *l. 222. ff. de V. S.* Pecuniæ
vocabulum non solum, inquit Ulpianus, numeratam pec-
uniam complectitur, verum omnem omninò pecuniam
h. e. omnia corpora, nam corpora quoque pecuniæ ap-
pellatione contineri, nemo est qui ambiget. *l. 178. de V. S.*
Imperator Justinianus comprehendit eo vocabulo non
solum res fungibiles, sed omnes res, quæ in stipulatio-
nem deduci possunt. *l. 2. C. de constit. pec.* interdum et-
iam omnia jura hæreditaria complectitur. *l. 50. ff. de V.*
o. l. 36. ff. de pecul. l. 20. §. 1. ff. de stipul. serv. & in l. 5. ff. de V. S.

- venit sub nomine omnium, quæ sunt in patrimonio nostro. Strictius verò accipitur pro numerata saltem pecunia, quo modo pecuniam in venditione exigimus, uti & in locatione operis. *l. 5. §. 2. ff. de prescript. verb.* quod in locatione indistinctè affirmat. *Habn. ad Wes. de locat. n. 7.* Ratio diversitatis est, ut, si in illa locatione intervernerit pecunia, foret contractus innominatus do ut facias, pecunià verò data, est locatio. *per alleg. l. 5.* Strictissimè sumitur pro solis nummis, & signato ære, auro & argento. in *l. 4. §. 1. ff. de reb. cred. l. 7. §. 3. ff. ad Sct. Maced.* Sed omnes hæc acceptiones ad hanc in lege nostra explicationem non quadrant, cùm ibi propriè pecuniæ vocabulum accipiatur, ut eas duntaxat res contineat, quæ pondere, numero & mensurâ constant, uti patet ex *l. 2. §. 1. ff. de reb. cred. Duar. de reb. cred. c. 2. §. 3. & §. 2.* ubi hæc verba quid sibi velint examinat: & in *Disput. anni versar. l. 1. c. 14. probatur ex ull. l. 2. §. 3.* Confirmat hoc *Scotan. in Disp. ad dig. 29. th. 11. Zas. ad b. l. m. 4. Gædd. tr. de reb. cred. c. 2. n. 245. & Hartm. Pistor. p. 1. quæst. 37. n. 27.*
- II. hæc lubet eximiam hic addere & examinare quæstionem; An in aliis contractibus, ut in emptione, locatione, societate, &c. hoc beneficium Legis, universitatibus competat? Quod, cum jus admodum singulare sit, & recedat in eo à communi contractuum natura simpliciter, negat *Costal. adversar. p. 3. ad b. l.* Cui accedit *Scotan. in Disp. ad ff. 29. th. 11.* Confirmat hanc sententiam non procedere hanc legem in aliis contractibus. *B. Dr. Brunnem. c. 5. decis. 99.* ubi casus talis est. Civitas pro principe fidejusserat, cum jam creditor urgeret solutionem, civitas excepit, illud debitum in utilitatem civitatis non esse verum. Ergò. Civitatem non teneri per *L. Civitas.* Ubi contra civitatem etiam responsum, quasi locum non

non haberet in fidejussione hæc Lex. Ex illo fundamento autem non procedit dicta sententia, sed ex hoc, ut civitas ipsa contraxerit, vel fidejusserit, quo casu speciali jure non gaudet, uti videri potest in *p. 2. c. 1. diversum autem est*, an civitas ipsa contraxerit, an ejus administratores de quo hæc *L. Civitas* loquitur. Allegat Dn. Brunnem. pro 12. confirmanda sua sententia inter alios. *Hartm. Pistor. quest. 37. n. 51.* ubi dicitur, in aliis contractibus hanc legem non procedere, postquam tractaverit in prioribus de hujus legis ampliatione, & quidem *n. 29.* ubi expressè habet, quod non solum hoc in mutuo, sed & in fidejussionibus obtineat. *per c. quod quibusdam x. de fidejuss.* cum quo consentit *Gædd. d. tr. n. 247.* addit porro *Hartm. Pist. d. l.* non solum procedere in fidejussione, sed & deposito & omnibus aliis contractibus, qui utilitatem saltem contractantis, non autem civitatis etiam concernunt. *per text. c. 1. x. depos.* vid. pro hac sententia *Dn. Struv. Ex. 16. thes. 23.* rectius statuens in similibus etiam locum habere, ut in fidejussione, deposito & emptione annuorum reddituum, de qua verò dubitat. *Heig. p. 1. quest. 34. per tot. pro & contra de hac disputans, & n. 8. & 9.* procedere in emptione reddituum negat, quoniam ibi contractus planè diversus sit à mutuo, & utriusque ibi versetur utilitas. add. *Richrer. decis. 71. n. 7.* In aliis verò contractibus præter hos numeratos aliter se habet, ut ibi probatio versio-
nis nulla requiratur. Licet quidam hoc æstimarint au-
thoritate *Glossæ in l. 1. C. de vendend. reb. civit.* ad quam legem respondet *Gædd. dict. tr. n. 281.* add. *Köppen. decis. 60. n. 10. vers. Tertio declaratur. Menoch. de arbitr. jud. quest. l. 2. cas. 432. n. 7. & 8. Mascard. de probat. p. 3. concl. 1160. n. 19. & seq. & Carpz. in Jurispr. for. c. 6. def. 20.*

C

CAP.

Versione in utilitatem.

1. **U**Ti minor absque vel cum Curatore nec in Judicio ullo modo validè obligatur, ita, ut non gaudeat beneficio restitutionis in integrum, (etiamsi contra curatores, qui rem malè administrarunt, personalem habeat actionem *l. 3. C. si tut. vel curat. interv. non obstante l. 16. ff. de min.* Quod extraordinarium hoc remedium cesset, si adsit ordinarium: Resp. enim hoc verum esse, si adversus easdem personas concurrant, non si circa diversas, ubi tunc etiam diversa est ratio, uti hic, ubi ordinarium datur contra curatorem, extraordinarium contra illos, cum quibus contractus celebratus) nisi obligatio oriatur ex ipsa, quoniam tunc uti nemo cum alterius damno debet fieri locupletior, ita nec minores. *l. 3. C. qn. ex fact. tut. l. curat. l. 206. ff. de R. J. & l. 14. ff. de condict. indeb.* Si in illorum utilitatem res versa sit. *per l. 1. & 2. C. si advers. credit.* ubi dicitur. Quod si pecunia in rem minoris versa non sit, ipsi competere beneficium restitutionis in
2. integrum. Sic etiam pari modo se res habet cum civitate, seu universitate, ut ita jura minorum maximè habere videatur. *l. 4. C. ex quib. caus. maj. in int.* in qua expressè hoc habetur. *vid. Gædd. d. tr. n. 242.* Sicut enim minores suos tutores, vel curatores habent, qui res eorum administrant, ita enim civitates, ex quorum contractu præsertim mutui, civitates & minores non tenentur, nisi is, qui dedit mutuò pecuniam, possit docere in utilitatem civitatis vel minorum esse versam. *l. 1. & 2. C. si advers. cred.* quæ leges ad civitatem etiam applicari possunt, quia & rempublicam ut pupillam extra ordinem ju-

vari mortis est, l. 3. C. de jure reip. uti Duar. ad tit. si certum
pet. c. 3. §. f. verb. Minor autem. & Carpz. in Jurispr. for.
C. 6. D. 19. n. 4. 5. & 6. Imò Civitas, Ecclesiæ aliæ que uni- 3.
versitates adhuc melioris sunt conditionis, ac minores,
cum neque restitutione in integrum indigeant, sed ipso
jure tutæ, si versio in ejus utilitatem probari nequeat. per
l. 1. & 2. C. si advers. cred. Zas. ad ff. de reb. cred. n. 46. Ver-
sum in utilitatem dicitur, si quid in commodum alicujus
cessit seu in patrimonium illatum, ita, ut ejus conditio
melior, non deterior inde existat. l. 5. §. 3. ff. de in rem vers.
l. 3. §. i. eod. l. 2. ff. quod cum eo, qui in al. l. 21. ff. de dol. l. 3.
§. contractuum. ff. quib. ex caus. & l. 6. & 2. ff. d. t. de in rem
vers. v. g. si quis mutuam pecuniam creditoribus ejus
solvit, aut ædificia ruentia fulsit, aut familiæ frumentum
emit, aut quamlibet aliam rem necessariam mercatus
est & c. §. 4. Inst. qui cum eo, qui in al. potest. Et regulari-
ter toties in rem s. utilitatem versum esse dicitur, qui-
bus casibus procurator mandati, vel qui negotia gessit,
negotiorum gestorum haberet actionem, & quoties ita
quid versum, ut eo, aut meliorem rem quis habeat, aut
non deteriore. l. 3. §. 2. ff. de in rem vers. Dn. Brunnem.
ad Wesenb. quest. 4. de in rem vers. Neque enim spectatur, 4.
an bono Civitatis cesserit, quod consumptum est, sed an
in negotium Civitatis fuerit versum. l. 3. §. 6. ff. de in rem
vers. v. g. si ungenta emerit Civitati, aut ad Luxuriam sit
consumptum mutuum. Cui non obstat. Ex turpi causa 5.
non esse obligationem. l. generaliter 26. ff. de V. O. Sic
mandatum rei turpis non esse obligatorium. L. si remun-
nerandi 6. §. rei turpis 3. L. si mandavero 22. §. 6. ff. mandat.
Quoniam hic Civitati, neganti utilem versionem, repli-
cacio doli obstat, cum tum, quod semel placuit, amplius
displicere non possit. per c. quod semel de R. J. in 6to. &
mob.

- quod suam voluntatem in alterius injuriam mutare nemo possit. arg. l. 75. ff. de R. J. Cum civitatis arbitrio pecunia versa sit, quam planè, cum donare, vel abjicere possit, etiam jubere, ut illa in luxum verteretur. Quod autem fallit in minore mandante. l. 12. §. u. ff. mand. &
6. in muliere. l. 11. ff. de impens. in res dot. Nec opus est, ut duret versio. l. 10. §. 6. ff. de in rem vers. sed sufficit, si ab initio (ut in negotiorum gestione) in utilitatem civitatis versio sit facta, licet postea illa utilitas casu fortuito amissa. arg. l. 10. §. 1. l. 12. §. ult. ff. de negot. gest. add. *Magnif. Struv. Ex. 16. th. 19. in f. de qua in p. 2. c. 2.* Præter hos dantur etiam alii casus, in quibus requiritur probatio versionis, si actionem volunt instituere illi, qui mutam dederunt pecuniam, uti in *L. vir uxori. 17. ff. ad Sct. Vellej. in l. 7. §. 12. ff. ad Sct. Maced. L. si prædium. 16. C. de præd. min. & aliis. de quibus vid. Fabri ration. in tertiam partem dig. ad h. l. in med.*
 - 7.

CAP. V.

De

Administratores, sive ad verba legis finalia.

1. SEquuntur jam in *l. civitas* verba hæc: *Alioquin ipsi soli, qui contraxerunt, non civitas, tenebuntur.* Quibus videmus indigitari, administratores civitatum, si contrahant, esse obligatos, non civitatem. Sunt autem hi, qui Civitatis officia gerunt & administrant, quorum officium explicatur in *l. ff. de administ. rer. ad civit. & C. eod.* Dicuntur aliàs in Jure nostro administratores majores magistratus, sc. quod illi soli meri imperii administrationem habeant, quod probat formula juramenti, qua jurant magistratus occasione traditæ administrationis fidei dem
- 2.
- 3.

dem se Cafari servaturos. *Auth. jusjur. quod praest. sub. N. §.*
 Hi non conveniunt illis, de quibus in *L. Civitas*, ubi illi di- 4.
 cuntur, qui rerum publicarum aliarumque universitatum
 temporalem curam gerunt, & etiam curatores, uti *Go-*
thofr. ad L. praefes. 12. C. de transact. l. 3. ff. de admin. rer.
ad civit. Differunt hi in nonnullis à Syndicis universi- 5.
 tarum, vel civitatum, qui ab aliquo Collegio, universitate
 ad causam ipsius agendam sunt delecti, interdum quoque
 actores dicti, ut in *l. 1. §. 1. ff. quod cujusq. un.* ubi dicitur,
 proprium esse alicujus universitatis, vel collegii ad ex-
 emplum reip. habere res communes, arcam commu-
 nem, & actorem s. Syndicum per quem, tanquam in
 rep., quod communiter agi, fierique oporteat, agatur,
 fiat. Interdum autem actoris officium solet esse gene- 6.
 ralius, ac Syndici, cum actor dici soleat, qui constituitur
 à tutore, quoniam ille, cum dominus non sit, procura-
 torem constituere nequeat, & sic etiam à privato, non
 verò Syndicus, qui solummodò ab universitatibus, & in-
 de dicitur defensor civitatis, sive universitatis, hujusque
 substitutus actor. *l. 6. §. f. ff. quod cujusq. univ.* Vel ille et-
 iam dicitur actor, qui ad unam causam datur. *l. f. §. 13. ff.*
de muner. & bon. Dn. Brunnem. ad Wes. quest. 6. Quod cu-
jusq. univ. In multis verò Administratores & Syndici 7.
 saepius concurrunt, & non differunt, uti testatur *Coedd. de*
reb. cred. c. 2. n. 247. & Zas. ad b. l. n. 14. sc. in accipiendo
 mutuo, de quo agit *Lex nostræ*, vel alio celebrando con-
 tractu. Quomodo verò constituantur Syndici s. Admi- 8.
 nistratores, videri possunt. *Dd. ad tit. Quod cujusq. univ.*
 sc. ut è numero suorum sint, ut sint literati, natu majo-
 res, à majori parte electi, ubi non requiritur, ut omnes
 in electione adfuerint, si saltem sint vocati. *arg. l. 2. C. de*
decur. Unde autem cognoscatur pluralitas hæc voto- 9.
 rum,

rum, s. consensus majoris partis, an respectu totius corporis universi, an majoris partis respectu in diversas euntium partes, non convenit inter Doctores præsertim Juris publici. Casus talis esse posset. Adest universitas 30. hominum, quæ vult eligere Syndicum extraneum, qui ex necessitate interdum urgente etiam constitui potest, juxta *Carpz. p. 1. C. 13. d. 6.* & in electione denique in tres consentit. Sempronium, Mevium & Titium, ex quibus unum vult, quem major pars elegerit. Consentunt postmodum 12. in Titium, 10. in Sempronium, & reliqui 8. in Mevium; Ubi quæritur? An Titius sit electus per majora vota, nullo habito respectu ad totum corpus, aliàs absolute negari deberet, cum major numerus 30. hominum sit sedecim, ut ita illi duodecim mihi alii quem eligere non possint. Dicunt nonnulli, illos tamen, instar Cardinalium Papam eligentium, esse includendos, & neminem esse electum, antequam major numerus totius corporis in aliquem consenserit, quibus & ego assentior, cum *Dessel. in Erotem. jur. Can. quest. 4. de Elect. & elect. potest.* propter textum *c. 55. x. d. 1.* ubi expressa verba habentur, ut major pars totius capituli consensisse requiratur, nullo habito respectu majoris partis in comparatione minorum partium, faciet huc quoque *l. 27. §. 3. ff. de recept. qui arbitr.* Titium esse electum, videtur statuere *Buxtorff. ad A. B. concl. 35.* intuitu forsan *Francisci Zypæi. l. 3. de j. Pontif. tit. de his, quæ sunt à maj. part. cap. pl. 225.* statuentis hoc in collegiis usu esse receptum, melior mihi verò contraria sententia videtur, cum tunc plura vota non adsint, & plurima autem vota concludere debeant. *L. Quod major. 19. ff. ad municip. L. Pomponius 36. & L. Duo. 39. ff. de re jud. add. Hermes. c. 7. n. 23. edit. pr. & Hug. Grot. l. 2. c. 5. §. 19. p. 254. &*

255. Becker. in Synopf. jur. publ. c. 3. §. 3. Constitutus ita 13.
Syndicus per plura vota, vel Administrator civitatis pot-
est agere pro expensis ab ipso factis. l. 2. §. 10. ff. de admin.
rer. civ. committere operum exactionem sine cautione.
l. 9. §. 3. ff. d. t. Nec tenetur de conductoribus, qui tem- 14.
pore finitæ curatellæ solvendo fuerunt. l. 3. §. 1. & l. ult. §.
9. ff. de admin. rer. ad civit. aliud in procuratore priva-
ti, qui etiam finito officio tenetur, quia ultro negotia
aliena suscepit. l. 67. de procur. Dn. Brunnem. d. l. quest. 4.
Singularè & hoc habet, quod, uti aliàs vir bonus potest 15.
remittere debitum per pravitatem usurariam contra-
ctum, ita & Administratores hoc remittere possint. Ce-
phal. quest. 844. Potest ex justa causa dilationem dare 16.
debitoribus civitatis. arg. l. 2. §. 3. d. t. Pater pro filio ad-
ministratore in solidum tenetur, si filius volente patre
administravit per l. 7. d. t. Ex æquitate etiam ipsi datur
actio negotiorum gestorum, ut repetere possit id à col-
lega, quod ejus nomine solvit l. 2. §. 9. d. t. Si quid ne-
glexerit, vel aliquid retinuerit ex administratione, si cul-
pa hoc factum ad simplum, si dolo ad duplum. l. f. §. 4.
cod. Ad eam semper est adstrictus diligentiam, quæ levi
culpæ opponitur. l. 6. cod. Et tenetur in solidum. l. 3. 17.
pr. & l. 2. §. 8. cod. salvo tamen illis beneficio divisionis.
l. 11. ff. ad municipal. (& positis circumstantiis, si alter sol-
vendo, si sit præsens &c. Boer. decis. 60. n. 32. Tholosan. l.
29. c. 4. n. 6.) Exemplo tutorum, ut ille prius convenia-
tur, qui gessit, ejusque fidejussor, nisi divisa sit administra-
tio, ubi iterum videri solet, an illa sit facta à judice, vel
hic à civitate, an ab illis ipsis, ut priori casu locus sit di-
visionis beneficio, non posteriori, tantum de ejus offi-
cio. Non vero hic illi administratores intelligendi, qui 18-
præsumunt moribus civitatis regendis, & juri dicendo, sic
ut

- ut sunt præfides, prætores & similes, quorum non est officium administrandi pecuniam civitatis, sed hi, qui legitime electi administrant loculos publicos, & civitatem administrandi copiam acceperunt, ut sunt thesaurarii,
19. Syndici, quæstores & similes: *add. Zas. ad b. l. n. 7.* Sunt quidam sentientes hanc legem solummodo intelligi debere de illis, qui administrandi rempublicam nullum jus habent, hoc est, qui administratores non sunt,
20. contra quos verò plures alii Dd. rectius sentiunt. Porro huc etiam referendi tutores, qui nomine pupilli, curatores, qui nomine adolescentum, vel aliarum subjectarum personarum mutuum acceperunt, quos etiam non aliter obligant, quam si appareat in rem eorum versam esse pecuniam, aliàs ipsi tutores & curatores tenentur, cum pupilli, Ecclesiæ & resp. in jure æquiparentur, *vid.*
21. *Zas. ad tit. de reb. cred. n. 46. supr. all.* item & Prælati, Administratores, æconomi nomine Ecclesiarum pecuniam mutuantes, Ecclesiam non obligant, nisi versio fuerit probata *l. 1. C. si advers. cred. l. 1. C. de solut. & lib. deb.*
22. *univers. L. si prædium 16. C. de præd. min.* Propterea non admodum conducit in hujusmodi casibus cum officariis contrahere, ut *Zas. ad b. l. num. 8.* monet, *add. Brederod. repert. sub voc. Administratorum civitatis.* Et tantum dictum sufficiat de præcipuis Legis vocabulis. Sequitur jam pars secunda.

PARS II.

Comprehendens ex hac L. Civitas tres positiones principales, in quibus tanquam anima legis consistit.

CAP.

CAP. I.

Continens primam positionem quæ talis est.

Ipsa Civitas contrahens obligatur plenè ut privatus.

Absoluta generali legis explicatione, sequuntur jam specialiores ejusdem observationes; quarum prima: Quod civitas, si ipsa mutuum contraxerit, æquè ac privatus sit obligata, & nil tunc de versione non facta opponere possit. Uti enim privatus contractu perfecto statim est obligatus, ita & civitas si ipsa mutuum accepit, alioquin proprium suum factum improbaret, quod sicut turpe, ita sine successu esset, cum tali casu ipso jure civitas sit obligata, ut nil referat, nec quæstio movenda, utrum pecunia sit in utilitatem civitatis versa, an non *per C. pen. x. de fidejuss. Hartm. Pistor. p. 1. quest. 37. n. 1. & Zas. ad b. l. n. 12. cum reliquis Doct. ad L. metum 9. §. animadvertendum. 1. ff. quod met. caus.* ducto argumento à delicto ad contractum, quod plerique Doctores *ad b. l.* fecerunt. Nam sicuti civitas tota deliquisse dicitur, si universi cives, vel communicato univerforum civium consensu quid perpetraverint. Uti *Zas. ad b. l. n. 15. Coler. in proc. Execut. p. 2. c. 3. n. 365. Bartol. ad L. aut facta 16. §. ff. de pœn. add. l. f. C. de vendend. reb. civit. & Gædd. tr. de reb. cred. c. 2. n. 248. & 249.* Ita etiam tota civitas dicitur mutuum accepisse pecuniam, si omnibus civibus per pulsum campanæ, vel alium modum in civitate receptum, ad hoc specialiter convocatis per Rectores civitatum propositione publica facta, ac deliberatione subsecuta, in id conclusum fuit, ut mutuò accipiatur pecunia *Coler. in pr. Execut. d. l. n. 375.* ubi plures pro hac sententia allegat auctores, In quo civitatis contractu cum omnia adsint

D

ob-

- obligationis formæ requisita, nec singulare quid de ea inveniamus constitutum, meritò inharemus regulæ: quemlibet obligari ex suo contractu, exceptione scil. quæ
3. hic probari nequit, non competente. Dicis, dicta hæc videntur esse contra *L. Civitas*, ubi speciale privilegium concessum civitati circa mutuum, ut scil. prius debeat probari versio in utilitatem ejus facta, quàm sit obligata. Sed responderetur. Nulla hic ex *L. Civitas*, dubitatio oriri potest, cum diversa ratio diversum quoque producat effectum, diversa autem est ratio, quando ipsa Civitas scil. omnes cives in universitate contenti contraxerunt, ac quando unus, vel plures administratores absque universitatis mandato expresso, taciteve contraxere, de ultimo casu tantùm loquitur *L. Civitas*, non de priori; uti clarè patet ex verbis legis, *ipsi soli, qui contraxerunt, non civitas*. Sicuti enim procuratori, præsentè principali non potest opponi exceptio legitimationis personæ, quæ hoc saltem vult, ut doceat principalis expressum mandatum seu consensum agendi in judicio, ubi verò ipse principalis adest, suumque consensum procuratori tribuit, non potest dubitari de legitimo ejus mandato. Ita etiam civitas, si ipsa contraxit, non potest deinde excipere de non facta versione, cum hoc in proprio facto consistat, quod nemo nescire videatur, & licet sic damnum adsit, tamen id propriâ culpa contractum, damnum non esse censetur. *L. notissima 203. ff. de R. J. § l. 21. pr. ff. quod met. causa.*
 5. Nec secundò obstat, quod ad eò exacta probatio, quæ admodum difficilis esset, hic non requiratur, sed admittatur probatio per conjecturas tantùm verisimiles & sufficiat, civitatem opus habuisse pecuniâ, probare, nec necesse esse pecuniam in civitatis utilitatem redactam probare, per expressum textum in *L. ult. pr. § S. f. ff. de Exercit.*

cit. act. Nam respondetur, nostram Legem quid singularitatis in se continere, quæ extensionem talem non admittit. arg. *l. 14. ff. de Leg.* Alias hujus L. fin. resolutionem vide infra in *p. 3. c. 1. inf.* add. *hic Duar. ad tit. si cert. pet. §. f. vers. sed notandum & Schotan. Diss. ad ff. 29. num. 10.* Contrariis hisce solutis, pergimus ad nostram positionem, quæ tunc demum procedit, si omnes cives in civitate à regentibus sunt convocati. secund. *Magnif. Dn. Struv. Ex. 16. tb. 18.* quoniam, ubi agitur de contractu in singulorum præjudicium vergente, ibi etiam omnium consensus adhiberi, æquum est. Uti enim transactio ducis belli cum hoste, ut de damnis hinc inde datis nulla moveretur querela, non nocet subditis (quoniam de eorum præjudicio maximè hic agitur, quin suum ab invaloribus legitimo modo recuperare valeant) nisi vel subditi collegialiter in hoc consenserint, vel pax ab hoste aliter haberi non potuerit. juxta *Coler. in proc. Execut. p. 2. c. 3. n. 337.* ita nec mutuum contrahere quidam possunt sine omnium eorum consensu. An verò necessum sit, omnes convocati ut se sistant, adeoque quibusdam absentibus nil agatur: arduæ quæstionis est? Quæ eò tendit, ut sciamus, an, si mutuum accipiant cæteri, quod è re est civitatis, & ita singulorum ut singulorum obligationem concernit, etiam illi, qui non decreverunt, vel absentes fuerunt, singuli sint obligati? Quod videtur *Bartolo ad b. l. n. 2.* cum quo facit *Gædd. tr. de reb. cred. d. l. n. 250. & 251. Hartm. Pistor. d. l. n. 17.* Quibus contrarius est *Jason. ad b. l.* qui tamen à *Bart. l. c.* refutatur, dicente hoc maximè procedere, si civitas illa habeat jus condendi legem, & contractus à pluribus sit celebratus, valere illum contractum vigore legis, quod probat per *l. Caesar. 12. ff. de publican. & l. pen. C. de donat. inter vir. & ux.* Quoniam &

- quod pluribus placet, habeatur pro concluso, juxta regulam communem: Quod plurima vota concludunt, pro rato & grato habetur, ita ut reliquos quoque oneret, per *L. Quod major 19. ff. ad municipal. l. 18. & 27. §. 3. ff. de recept. qui arbitr. recep.* quæ verò in hoc casu, ubi de singulorum agitur præjudicio, non procedit. *Dn. Struv. Ex. 7. th. 43.* ubi ait: Cum de singulorum præjudicio agitur, etiam singulorum ad hoc consensus requiritur. De quo *in p. 4. plura.* Hic verò non opus, omnes ut compareant, ob utilitatem publicam fermè statuerem, adeòque tam præsentis, & non consentientis, quàm absentis bona à cæteris præsentibus etiam obligari, si modò absentes omnes sint vocati. arg. *l. 2. C. de decur. l. f. C. de aurb. præst. & l. 3. ff. quod cujusq. universi.* add. *Dn. Struv. d. l. th. 18. & B. Dn. Brunnem. ad Wes. quest. 9. quod cujusque universi.* ubi multos pro hac sententia allegavit authores. Vid. *Hartm. Pist. d. l. n. 7.* Non tamen ex illa ratione, quasi hoc fieri possit per vim legis, quam talis contractus haberet, uti vult *Bartol. per ll. cit.* quæ id non probant, uti rectè notavit. *Fachin. controvers. jur. l. 2. c. 75. in f. & Zasius ad b. l. n. 12.* add. *Coler. in proc. Execut. d. l. n. 376. & 379.* Procedit porò nostra positio non solum si ipsa Civitas, id est, omnes cives, contrahat, sed & si communibus suffragiis actorem (qui propriè substitutus Syndici vocatur, ut supra) ad contrahendum mutuuum constituat. *Struv. d. l. Mantica de tac. & ambig. convent. l. 8. th. 13. n. 1.* quoniam tunc nihil interest, an ipsi cives, an alius eorum constitutione mutuuum contrahat, cum ita quod quis per alium, facit, ipse fecisse videatur. Vid. *Lauterbach. in Disp. sua de Syndico th. 30. & seqq.* Idem est, si mutuuum ab administratoribus contractum ratum habuerit. *Dn. Struv. d. l. ubi pro consentiente allegat. Bald. & Trentacinquium pro dis-*

dissentiente, quoniam ratihabitio mandato æquiparatur. *l. 60. ff. de R. J. & l. f. C. ad S. Ct. Maced.* Quod in omnibus casibus procedit, ubi lex pro forma mandato & iussum non requirit, quo casu illud mandatum per æquipollens scil. ratihabitionem non potest expediri, cuius exemplum est in *pr. Inst. de nupt.* ubi, consensum parentum præcedere debere, expressè requiritur. Porro si præsentibus civibus mutuuum datur alicui, etiam civitas ipsa quasi contraxisse videtur. arg. *l. Qui paritur. 18. ff. mandat. Bart. ad b. l. n. 13. Fabri ration. ad b. l. in f.* Cum ratihabitio ex eorum taciturnitate satis arguatur, per regul. not. Qui tacet, præsertim ubi loqui necessum habebat, consentire videtur, vel certè non dissentire. *l. 142. ff. de R. J.* si scil. damnum per taciturnitatem incurrens loquendo avertere potuisset. Quod de consensu tacito in acceptionem mutui dictum, multò magis obtinet, si expressum adest, mandatum ad contrahendum mutuuum, si scil. omnes cives, vel capitulares hoc alicui in mandatis dent, quod probatur per *c. pen. x. de fidejuss. Barrol. ad b. l. n. 11. & 13. Jason. ad b. l. n. 18.* quia & hoc casu ipsi civitati datum censetur, ducto argumento à contrario ex *c. pen. cit.* ubi dicitur, quoties absque prælati auctoritate & majoris partis capituli, mutuuum est contractum, non teneri capitulum, nisi fuerit pecunia versa; secus ergo si expresso mandato capituli fuerit pecunia mutuò accepta. Dissentit *Alciatus in b. l. n. 4. & 6. & Panormitan. in c. pen. x. de fidej. n. 4. & in c. 1. n. 9. deposit.* Verum prior sententia à *Bart. & aliis* approbata & communior est & melior. quam etiam confirmat, *Menoch. de arb. jud. quest. cas. 432. n. 13. vers. contrariam itaque voluntatem. & Fachin. controvers. jur. l. 2. c. 77. Zæf. in comm. ad ff. de reb. cred. n. 43. Anton. Fabr. ration. ad b. l. in me-*

dio discursus. Zas. d. l. n. 14. & Köppen. in decis. quest. 60. n. 11. Hartm. Pistor. d. l. n. 49. ubi hanc sententiam communem esse dicit. Sed quid si solummodò Senatores

13. Specialiter administratoribus dederint in mandatis sub publico sigillo, ut mutuum contraherent? Putat *Rennemannus de J. Obligat. Disp. 16. th. 20.* quod tali casu æquè sit obligata civitas, ac si ipsa accepisset; quod tamen veritati, juxta alios Doctores, vix congruit, nisi adsint cum

14. illis, hi, qui repræsentant totam civitatem. Salvari forsitan posset, si de tali civitate auctor cogitasset, ubi Senatus solummodò totam repræsentat civitatem, & omnium vices gerit, de cujus tamen existentia valdè dubito, dixerim potius in omni civitate ad minimum quosdam tribunos plebis esse, qui partes populi tueantur; quos vocant in quibusdam locis *Gildemeister/* in aliis *Bierfels* seu *Zunftmeister/* *Umpmeister* &c. de quib. *Webn. in obs. pract. sub voc. Gildemeister.* Quibus existentibus, senatus, uti totam civitatem non repræsentat, ita sine illis gestum, communi civium consensu gestum esse dici non potest. juxta *DD. ad b. l.* Quod si verò illi accipiant mutuam pecuniam, qui repræsentant totam civitatem, hi civitatem obligant, quasi ipsa se obligasset. *Dn. Struv. Ex. 16. th. 18.* Quia illi de omnibus rebus statuendi à populo liberam potestatem habent. *Richter. decis. 71. n. 1. Hartm. Pistor. d. l. n. 1. Cædd. d. tr. n. 248. & Zas. ad b. l. num. 11.* quod procedit etiam quando jussu eorum, qui repræsentant civitatem, mutuum accipitur. juxta *Scotan. Disp. 29. th. 10.* Tum quod hæ personæ, quibus omnis gubernatio & administratio rerum publicarum seu universitatum commissa est, faciunt, id pro eo habeatur, ac si singuli cives id fecissent. juxta *Carpz. p. 2. c. 6. D. 18. n. 12. & L. nulli 3. ff. quod cujusque univers. pacta enim eorum nocent*

cent & profunt Civitati *L. item magistratus. 14. ff. de pact.*
cum, quasi omnes cives illorum facta præstitissent, ha-
beatur. *l. municipes 14. ff. ad municip. L. sed & ex dolo. 15. §.*
1. ff. de dolo mal. l. 2. ff. de jure immunit. nec intersit, an
ipsa civitas, vel illi, qui repræsentant civitatem, mutuam
contraxerint, ut. *Coler. in pr. exc. d. l. n. 361. & seqq.* quo-
niam horum præpositorum factum habetur pro facto
singulorum civium, ita ut creditor ex horum facto agere
valeat tam contra bona communia, quàm contra ipsam
civitatem; nec hoc casu probanda est versio, quicquid
etiam in contrarium dicat *Glossa in l. si is qui bona u. in.*
verb. Obligare ff. de pignor. & l. 3. in verb. accipiat. C. si
alien. res pign. Quia hi perpetui administratores ab uni-
versitate præpositi totam repræsentant universitatem, &
dominorum loco habentur. Quod pluribus deducit *Gra-*
tian. in discept. forens. tom. 1. c. 196. n. 19. & seqq. add. *Co-*
ler. d. l. n. 368. & seqq. ubi rectè limitare videtur hæc-
tenus dicta, perpetuos administratores civitatem quidem
statim obligare, non autem singulos cives absque eorum
speciali consensu, de quo supra. Videndum verò qui- 16.
nam veniant sub nomine repræsentantium totam civitate-
tem? qui cum diverso regimine, (quod in alia civitate
vel Aristocraticum, in alia verò Democraticum esse, ipsa
testatur experientia, secundum quam ergò de præsentan-
tibus civitatem judicandum est) civitatum diversimodè in
hac ac in alia civitate se habent, de quibus vid. *Lauter-*
bach. in Disput. de Syndico. tb. 31. & 33. In patria mea, Ci- 17.
vitate Hervordienſi repræsentant civitatem Burgimagi-
stri seu Consules & Senatores numero 24. & ex plebe viri
24. qui vocantur *Beysstehet* / ibi *Wiestenner* / cum aliis
adhuc 24. viris ex 12. tribubus ibi existentibus electis in
Decanos, qui vocantur *Amptmeister* / à vulgo *Ammeister*.
Hi

Hi omnes, si contractum magni momenti celebrari volunt, adesse debent, aliàs à tota civitate contractum celebratum esse non dicitur. Qui proinde cum totam repræsenterent civitatem & liberam habeant administrationem, & ita jure bona reip. administrarent, etiam civitatem ex mutuo obligare possunt per *l. 3. ff. quod cujusque univers.* & *L. si is n. pr. ff. de pignor.* add. *Gratian. loc. cit.*

18. Vera hæc omnia sunt, si illi repræsenterent civitatem justè & legitimè sint electi. (Non justè enim electi habentur pro reprobatis per *famos. c. venerabilem 34. in pr. verb. si electoris. x. de elect. & elect. pot.* Vid. *Coler. in proc. Execut. d. l. n. 358. & 359.* ubi præjudicium in terminis recenset) quo facto populus facta probare censetur, & quicquid tunc per illos factum, eligentium periculo censetur factum. *l. 2. in pr. de judic. & l. 1. §. proinde ff. si mens. fals. mod. dix.* add. *Gratian. d. l. n. 24.* quia sic in casu, ubi multitudo bonorum virorum intervenit, cessat omnis sinistra suspicio. *C. nisi essent viri probi & honesti 21. x. de præbend. & dignit.* Cum semper præsumantur electi administratores idonei, frugales, fideles & utiles, quod verò interdum contrarium elucescat, est, illud quod civitas si populus sibi imputet, cur tales tali negotio præfecerit, eum nihil, nisi mala hæc electio, damnum hoc dederit. *Coler. in pr. Exec. d. l. n. 367. & 368.* Videtur non rectè statuere Neotericus quidam, quando dicit. In Saxoniarum conditionibus, civitas ex mutuo aliore contractu cum consalibus & Senatoribus inito non obligatur, nisi & civium & eorū nomine Tribunalium plebis consensus accesserit. Quod ita generaliter non procedit, quoniam etiam sine Tribunalium plebis consensu omni tamen loco, ubi tales sunt, contractus valet, si pecunia fuerit versa in utilitatem civitatis, cum nemo debeat locupletari cum al-

terius damno. Unde & furiosus, prodigus & pupillus, qui aliis nullo modo obligari possunt, hoc casu tamen obligati sunt, cum hic non personæ contrahentis sed ipsius rei locupletior reddita ratio habeatur. Jam verò civitates non debent esse melioris conditionis, & cum alterius jactura & damno locupletari. Præter hunc casum non procedit assertio d. Autoris: Quando omnes cives consensere in mutuum, ubi tribuni plebis, non ut tribuni plebis in considerationem veniunt, sed ut reliqui singuli cives, & ita dantur casus, ubi sine tribunorum consensu etiam in Saxonia valent hi contractus, quod autem is negat. Quæ omnia in tantum procedunt ut omnibus hisce casibus, quamvis civitas ad beneficium restitutionis in integrum recurrere velit, non audiatur: Li-20.
cet civitas aliis habeat jura minorum, qui probata læsione semper restituuntur, tamen hic alia subest ratio, nam minor restituitur vel ex facto aliorum, vel ex facto proprio propter defectum judicii, quæ ratio, cum hic cesset, diversus quoque producitur effectus. 21.
tem, posse civitatem ex generali clausula edicti Prætoris. *Si qua mihi causa justa videbitur* in integrum restitutionem impetrare, atque hoc beneficio ab obligationis (etiam ratione mutui) vinculo se liberare. Henning. *Goeden. consil. 5. num. 4.* qui prolixè hoc examinat, quod tamen ad illos casus pertinet, quando Civitas obligatur pecunia in rem ejus non versa, si verò versa, causa esset injusta, & ita ex ipsis hisce prætoris verbis hoc beneficium cessaret, cum etiam hujus qualitatis ratione de in rem verso, absque contractus firmitate, ad restitutionem versæ pecuniæ civitas teneatur. *l. un. C. de reput. quæ sunt in jud. l. quod si minor. 24. §. 4. ff. de minor.* Hinc Antoninus Pius & Gordianus Imperatores in *l. 1. §. 2. C. si advers.*
E cred.

cred. scripsère, tum demum admittendam esse restitutionem, cum nõ doceatur, pecuniam in rem versam esse. uti *Hartm. Pistor. habet l.c. n. 56. & 57. & seqq.* Ratio hujus est, ne Civitates sint deterioris conditionis, quàm singuli homines, qui ex hac generali clausula restitui in integrum possunt. add. *Richter. decis. 71. n. 13. & 14. & alii ad b.l.*

23. Requiritur autem, ut, si civitas restitutionem impetrare vult, læsio sit probata. *L. non postea 9. §. si minor. 4. ff. de jurejur. & quidem enormis. arg. l. scio. 4. ff. de restit. in integr. & notat Gloss. in c. 1. x. de in integr. restit.* quod de eo casu saltem accipiendum, ubi de læsione satis non constat, nisi probetur. *Hartm. Pistor. d. l. n. 59.* Deinde & hic notandum, omnibus enarratis casibus necesse non esse, probare versionem in utilitatem civitatis factam, adeòque creditorem ab hoc onere probandi esse liberum. per *c. pen. x. de fidejuss. Scotan. Diss. 29. tbes. 19. Hartm. Pistor. d. l. n. 1. & seqq. Bologos. ad L. civitas. n. 15. Jason. ad d. t. num. 12. & 13.* Cum (si civitas tota accipit, ipsi Domino, qui liberè circa res suas disponere potest, æquiparatur, ut proinde de versione tali casu quid opponere non valeat,) præsumptio cesset, administratores electos à populo voluisse aliquem contractum damnosum & præjudicalem civitati facere, quod non tantùm in aliorum concivium, sed etiam in ipsorummet consiliariorum redundaret detrimentum. juxta *Cöler.*

in proc. Exes. p. 2. c. 3. n. 366.

CAP.

CAP. II.

Comprehendens secundam positionem quæ talis est.

Si administratores contraxerunt,
 & in utilitatem civitatis creditum versum
 est, civitas ipsa obligatur.

Quemadmodum quilibet utut aliàs ad contrahendum
 inhabilis, ex obligatione quæ ex re oritur, est obli-
 gatus, ita nec civitas melioris debet esse conditionis,
 quin æquè ac alii hoc in casu sit obligata illo effectu, ut &
 tunc nulla oppositio de non facta versione attendatur,
 quoniam naturalis æquitas suadet, ut etiam civitas cum
 alterius damno non locupletetur. *per l. dict. superius* ideo-
 que haud immeritò in hoc casu ad restitutionem pecu-
 niæ obligatur, & res ejus eo nomine validè obligari & op-
 pignorari potest. *l. ii. ff. de pignor. Gædd. tr. de reb. cred.*
concl. 10. c. 2. n. 241. Hartm. Pistor. d. l. n. 23. Fabr. ration.
ad b. l. in med. discursus & Richter. decis. 71. n. 4. & 5. Cui
 verò obstare videtur: Quod contractus inhæreant ossi-
 bus contrahentium, eorumque personas non egredian-
 tur, neque alteri per alterum acquiratur, juxta Regu-
 lam vulgatam. Sed respondetur, vera illa esse, si pro
 se quis contrahat, quod hic secus, cum nomine civitatis
 contrahant administratores, ut ita regulæ hujus exce-
 ptio sit in nostra *L. Civitas*. Nec (2) potest alius, scil. ad-
 ministrator alterius nomine consentire, nisi mandatum,
 à Domino habeat, aut subsequatur ratihabitio, *de quib. in*
preced. cap. vid. l. fin. C. ad Sct. Maced. adeò, ut nec im-
 perator possit vice alterius ita consensum præbere, ut
 propterea alterum invitum obligatum reddat. De quo
Decius ad L. id quod nostrum ff. de reg. Jur. Resp. hæc
 E 2 omni-

- omnia secus esse, si obligatio ex ipsa re oriatur, uti hoc in casu fit. Et (3) obstare videtur, ex contractu personale jus oriri, quod personam contrahentem, non tertium aliquem obligat. Ergò administratorem & non civitatem obligatam esse. Sed respondetur: Verum hoc esse de directa actione ex hoc contractu, scilicet conditione certi, quæ alteri contra illum etiam competit, sed cum omnia nomine civitatis egerit & fuerit quasi negotiorum gestor, cui etiam accessit facta versio in utilitatem civitatis, ipsa civitas est obligata. *per L. Civitas.*
5. Et (4) obst. videtur, quod Civitas non possit consentire, consensus enim factum requirit consentientis. Civitas autem non habet personam nisi fictam, ut universitatum corpora, & collegia omnia, de quibus in *l. 1. Quod cuiusque univers.* Unde est quod nec moriantur universitates istæ, nec facillè pereant. *l. sicut 7. §. ult. eod. l. 76. ff. de iudic. & l. 56. ff. de usufruct.* Nec cives ipsi & municipes, ex quibus civitas constat, consentire in unum possit. *l. 1. §. ult. & 2. ff. de acquir. poss.* Ubi dicitur, nec ob hanc causam possidere illos posse, nec usufructu ipso iure, quamvis utrumque utilitatis causa receptum sit. Atqui ex mutui datione, ut ex alio quolibet contractu non potest nasci obligatio, si non interveniat consensus, in omni autem contractu, in quo dominium transfertur, præcipuè, concurrat oportet consensus & affectus ex utraque parte contrahentium. *l. in omnibus. 55. & 57. ff. de O. & A.* Ergò Civitas ex nullo contractu obligari potest. Nec juvat, si dicatur pecuniam esse versam in utilitatem civitatis, non enim versio probat, ut eò magis civitas consentire videri possit. Quibus Resp. Ne ea ratione nemo cum civitate contrahere velit, publica utilitate introductum, ut certi sint constituti administratores, in quorum

factum dicitur, quasi tota civitas in illud etiam con-
fenserit, ut itaque ex administratoris contractu civitas
perinde obligetur, ac si ipsa contraxisset. Sed hoc ita-
demum verum, si ex re sive utilitate civitatis contraxerit;
Ne alioquin, quod in favorem civitatis ex necessitate in-
troducitur, in ejusdem odium ac perniciem retorquea-
tur. contra *l. quod favore 6. C. de leg.* Non verò solum. 7.
Civitas hoc casu est obligata, sed & ipsi administratores
proprio nomine tenentur, si simpliciter contraxerint, in
omnibus casibus, in quibus civitas ex eorum facto obli-
gata dicitur. per *l. si pupilli. 6. §. 1. de neg. gest. L. si in rem 3.*
C. qn. ex fact. tut. secund. Bart. ad b. l. n. 9. quem sequi-
tur *Paulus de Castro, Alexander, Jason & Alciatus com-*
mune dicentes hanc esse sententiam contra Decium dis-
sentientem cit. ab Hartm. Pistor. d. l. n. 52. Nam admini-
stratorum seu utriusque quoque contemplatione mutua-
tum fuisse creditur. atq. *l. Eum qui 13. C. si cert. pet.* Cum 8.
enim res publica non, nisi in rem suam versa sit pecunia,
obligetur, videtur creditor fidem quoque administram-
rum securus, cum nemo suum jactasse præsumatur, & ita
sciens, non esse validam obligationem ante factam ver-
sionem, obligatos sibi habere velit administratores, cum 9.
quibus contraxit; Nisi dilucidè fuerit administrator
universitatis protestatus, se ex illo contractu proprio no-
mine nolle esse obligatum, quo casu res aliter sese habe-
ret, cum ultra intentionem contrahentium obligatio vi-
res suas non extendat. per *l. Non omnis. 19. in pr. ff. de*
reb. cred. adeoq; sic expressa noceant, & non expressa non
noceant. *l. 195. ff. de R. J.* Vel si sine protestatione expressa
aliundè appareret, eum præcisè saltem procuratorio no-
mine contrahere voluisse, ubi idem ut procurator, qui re-
gulariter nomine domini sumens pecuniam mutuat, nõ

teneretur, uti denotat expressus textus in *l. f. de Instit. act. & l. post mortem 5. §. f. C. qu. ex fact. tut.* cum hoc casu magis ad mandatum, quod is à domino habet, quam ad pecuniæ versionem respicitur, atque ita solius domini, non autem accipientis contemplatione contrahitur. Quæ verò actio; quatenus; & adversus quem institui debeat. Vid. *Fabri Rational. ad b. l. in f. ex pluribus Bartol. ad b. l. n. 10.* tractatur de eo in *p. 3. c. 2.* Sufficit etiam hoc in casu, ut civitas teneatur, si mutuum semel versum, licet utilitas casu amissa. *Dn. Struv. Ex. 16. eb. 19. cum all. ibid. auctor.* sumpto argumento à negotiorum gestore, ex *l. 10. §. 1. & l. 12. §. ult. ff. de negot. gest.* qui habet negotiorum gestorum actionem non solum si effectum habuerit negotium, quod gessit, sed sufficit ad instituendam actionem, si ab initio negotium utiliter gestum, etsi effectum non habuerit negotium. v. g. si quis Insulam fulserit vel servum curaverit, etiam si insula exusta, & servus mortuus sit, aget negotiorum gestorum actionem, quoniam eventus non spectatur, si modo utiliter negotium ceptum. per *l. 10. supr. aff.* Uti verò hoc procedit in negotiorum gestore, ita etiam in administratore, qui est hic loco negotiorum gestoris, ut & sic sufficiat probari, semel fuisse versionem in utilitatem civitatis factam; ubi non amplius refert, an durabilis illa fuerit utilitas, an verò saltem momentanea, cum sufficiat semel in utilitatem civitatis esse factam versionem. arg. *l. 17. in pr. ff. de in rem vers.* ex qua Lege ita argumentari licet: Si dominus teneretur, quando pecunia saltem in ejus rem mutuata, sine culpa periit, multò magis ille teneretur in cujus utilitatem non solum accepta, sed & versa est. Itaque si contet, in causam quidem utilem & necessariam fuisse mutuo datam pecuniam, eam verò priusquam ab admini-
stra-

stratoribus verteretur, casu aliquo fortuito periisse e. g. si civitas ex pecunia mutuata prædium emisset, quod post celebratum & perfectum contractum igne sit consumptum. Vel si pecunia in via amittatur, vel ab hostibus ex improvise civitas eâ privetur; hoc creditori imputandum non est, & hisce non attentis nihilominus civitas pecuniam illam refundere tenetur, cum sufficiat ab initio rem utiliter gestam esse, cui *L. Civitas* in contrarium non est, probatur hoc etiam ex *L. verum* *ii. §. sciendum*, *vers. si locupleti. ff. de min. l. in pupillo. 47. in pr. ff. de solut. & liberat.* quod confirmant quàm multi Doctores, ut *Hartm. Pistor. d. l. n. 39. & 40. Mantio. de tac. & ambig. convent. l. 8. t. 13. n. 15. Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1161. n. 36. Carpz. l. 2. Resp. 107. n. 15. & Köppen. in decis. quest. 60. n. 15.* Quod supra dictum, administratorem II. proprio nomine etiam obligatum esse, etsi versio facta sit in universitatis utilitatem, id procedit, ut durante officio saltem teneatur, finito vero officio, sit liberatus, per *l. 3. §. 2. ff. de administr. rer. ad civit. pert.* Cum enim officium magistratus necessarium magis, quam voluntarium reputetur, contra æquitatem esset, ulterius eum obligari. *l. 18. §. 13. ff. de muner.* Et tunc illa, quæ certo tempore alicui concessa, lapsa tempore scil. officii censentur revocata, ita, ut omnia in pristinum statum sint conversa. per *L. si unus. 27. §. 1. ff. de pact. l. Imperator. §. ff. de postulat. c. 4. x. de offic. & potest. deleg. conf. Hartm. Pistor. d. l. n. 55.* Confundunt quidem aliqui Doctores casus, versionis factæ, & non factæ, & indistinctè, tam durante, quàm officio finito administratores teneri volunt, quod iniquum videtur, proinde distinguendum potius puto ita, ut & finito & durante officio teneantur administratores, si nulla versio in utilitatem facta, de quo in cap.

cap. seq. Durante saltem officio, si versio sit facta, de quo
supra in hoc cap.

CAP. III.

Comprehendens tertiam positionem quæ
talis est.

**Si administratores contraxere,
& versio in rem civitatis non est facta, so-
li administratores tenentur.**

1. **D**ictum in *praced. capite* si versio fuerit facta, tunc civi-
tatem obligatam esse; sequitur jam in *b. c.* si versio
non facta, non civitatem, sed administratores teneri, per
expressa verba nostræ *L. Civitas. quæ talia; Alioquin illi
soli quò contraxerunt, non civitas tenebuntur*, cum quo
correspondet. *Nov. 120. c. 6. §. 3. vid. Dn. Struv. Ex. 16.
tb. 22.*
2. Hoc enim maximè æquum est, ne civitates admi-
nistratores culpâ damnum subeant. *l. f. C. de vend. reb.
civit. & ita optima nititur ratione; cum alioquin is, qui
fidem administratoris secutus, pecuniam mutuò dederit,
manifestam rei suæ jacturam subiret, contra æquitatem
ex *L. si & me & Titium. 32. ff. de reb. cred.* ex qua ratione
etiam introductum, ut si contractus mutui celebretur
nomine absentis, eo deinde ratum non habente, resideat
in eo, qui mutuum accepit. *L. si absentis. 4. C. si cert. pet.*
Ex facto enim alieno sine proprio adhibito consensu, seu
mandato aut ratihabitione uti nemo obligari potest, ita
nec civitas. *l. f. C. ad SCt. Macedon. L. consensu. 2. ff.
de O. & A. §. Si quis alium 3. Instit. de inutil. stipulat. add.
Carpz. l. 2. Resp. 106. n. 10.**
3. Secundò & hæc ratio postu-
lat hoc casu obligationem administratorum, scil. ne ad-
mi-

administratores occasionem juris ad iniquum trahant
compendium. *arg. l. ult. ff. pro empt. l. pen. ff. de reb. cor.
qui sub tut. & Auth. Hoc jus porrectum C. de SS. Eccl.* Nam
si versio facta non fuit, alia præsumptio esse non pot-
est, quin mutua pecunia in propriam utilitatem con-
versam fuerit, uti vult *Glossa in L. Qui fundum 7. §. si tu-
tor. 3. ff. pro empt. & in L. preses 12. verb. non sine. C. de
transact. Coler. in proc. Execut. p. 2. c. 3. n. 351.* Et si hoc
non esset, maximam administratores prodigi nacti es-
sent occasionem se ditescendi, abutendo sigillo com-
muni, seu publico, quo nanciscantur pecuniam in sui
commodum intuitu reip. Ne itaque talis oriatur fraus &
dolus, constitutum, civitatem non teneri, sed admini-
stratores ad creditoribus reddendam mutuo acceptam
pecuniam. *L. un. C. de solut. & liber. civit. conf. Hartman.
Pistor. d. quest. 37. n. 23. Carpzov. p. 2. c. 6. def. 21. n. 4. &
seqq. & l. 2. resp. 106. n. 34. Gadd. tr. de reb. credit. d. l. n.
240. & 271. Gratian. in discept. forens. tom. 1. c. 196. n. 1. 2.
& seqq. Et Matth. Coler. d. l. num. 355. ubi exemplum
ejusmodi malitiôsæ administrationis refert. Vid. Richr. de
cis. 71. n. 9.* Nihil enim hoc casu iniquius videretur, à
civitate exigere id, quod malitiôsè ab administratoribus
fuit dilapidatum. Ut ita semper teneantur administra-
tores, quoties versio in rem & commodum civitatis pro-
bari nequit, sicut *Glossa ad nostram L. Civitas, ibiq. Jason.
n. 4.* optimè docet. Huic autem obstare videtur (1) tu-
torem, ut tutorem nunquam teneri, si contraxerit pro
pupillo, sed pupillum, etiamsi dolus in contractum inci-
derit, nihilominus obligatum esse in solidum *per l. 2. C.
de his quib. ut indign. nisi in speciale delictum dolus in-
ciderit, ubi pupillo non nocet per l. 198. ff. de R. J.* Ita nec
administratorem, qui non suo nomine, sed aliene con-

F

tra-

- traxit, teneri dicendum, sed Resp. *ad l. cit. 2.* ibi quidem dici, pupillum ex facto tutoris teneri, sed tamen inde non sequi, quod tutor non teneatur ob causam admissam. Hinc limitatur; etiam teneri pupillum in solidum, si tutor sit solvendo, per *l. 4. §. 1. ff. de Evid.* Et si velit pupillus, cedere potest suam actionem contra tutorem, & ita se liberare. *l. f. ff. de administrat. tut. Dn. Brunr. ad Wes. quest. 9. Quando ex fact. tut. vel curat.* Idem ergo dicendum de administratore, eò magis, dum *per nostram*
6. *L.* disertè id constitutum legatur. Nec (2) opponi potest, hic contractum ipsum gestum, ejusque naturam per se debere considerari & non accidens aliquod, ut versio est, quæ ad naturam ejus nihil facit, prout asserit *Hartm. Pistor. d. quest. 37. n. 71.* Resp. Negando hic versionem esse accidens, sed esse de substantia hujus contractus, quoniam hic contractus absque eâ non est validus respectu civitatis, benè autem respectu administratoris, *per nostram L.* cum nihil civitatis intersit, si administrator mutuo ejus nomine accipit, neque in rem ejus vertit; ex quâ ratione non civitas, quæ non contraxit, sed administratores ipsi sunt & manent obligati, quicquid etiam de speciali favore *in hac L.* universitatibus concessio quidam regerant. Atque hæc vera sunt, quamvis administratores renunciaverint exceptioni non factæ versionis in instrumento obligationis; Cum talis renunciatio non noceat civitati, seu tertio, in cujus præjudicium facta, quia illa pro re inter alios acta habetur, quæ alteri non præjudicat. *L. sepe. 63. ff. de re judic. c. 7. x. in f. de caus. pos. & propr.* Quamvis etiam in instrumento confessi fuerint, pecuniam in utilitatem civitatis esse versam, tamen nil ipsos juvabit, ut fides huic confessioni habeatur, cum plus hic sit in veritate, quam in illa falsa asser-
 - 7.
 - 8.

asserione. *add. Carpzov. l. 2. Resp. 106. n. 35. & 36.* Et *Rich-
ter. decis. 71. n. 8.* ubi præjudicium hujus recenset. Quia
administratori sic asserenti in præjudicium Civitatis
non creditur, *Klock. conf. 131. n. 87.* Et porro ejusdem
farinæ est expressa protestatio, se nolle ex illo contractu
esse obligatum, quia hæc protestatio non tam de volun- 9.
tate sua, quam ex Legum dispositione dependet, & talis
Domitiana protestatio fraudulenta censetur in alterius
injuriam dolo quasi facta, ideoque eum minus relevare
debet. arg. *L. Quæro. 39. ff. de act. empt. Hartm. Pistor. d.l.
n. 67.* qui tamen *n. 68.* dicit cum *Bart. ad L. nostram. n. 9.*
Actionem ex mutuo contra administratores hoc casu
non competere, cum ex protestatione constet, ejus con-
templatione mutuo pecuniam non fuisse datam. *L. Si pu-
pilli. 6. §. 1. ff. de negot. gest.* cum præter intentionem con-
trahentes obligari non possint. *L. Non omnis 19. ff. de reb.
cred.* Agitur verò hoc casu potius condictione ob causam,
quod pecunia, in utilitatem ut verteretur civitatis data,
non sit versa, & ita causa, ob quam mutuo data, non fuerit
secuta. arg. *L. Si procuratori. 14. ff. de condict. indeb.* Te- 10.
nentur præterea etiam administratores, & non civitates,
etsi instrumentum guarentigiatum habeant creditores,
quod paratam aliàs secum fert executionem, in quo re-
nunciatio est addita de exceptione non factæ versionis.
Etsi aliàs huic instrumento nihil opponi possit, nisi quod
in continenti liquidabile est, cujus verò cognitio non
summaria, sed altioris indaginis est, ad aliud judicium
reconventionis remitti solet. *B. Dn. Brunn. in pr. Civ. c. 1.
num. 49. Coler. in process. exec. p. 4. c. 1. num. 148. & seqq.
& Carpz. l. 2. resp. 106. n. 37.* Nihilominus tamen hic ex- 11.
cipi potest de non facta civitati adnumeratione, seu in
utilitatem ejus versione, utpote quæ ex ipso contractu, &
F 2 natu-

natura hujus mutui oritur atque dependet, quippe quod traditione seu adnumeratione pecuniae non perficitur, nisi in rem Civitatis versum, quod probari debet, priusquam è bonis Civitatis communibus mutuum repeti possit. In quo jus Saxonicum non differt, cum & illo jure hæc exceptio opposita Instrumento guarentigiato in impedienda parata aliàs executione sufficiens sit, quoniam ex ipso contractu oritur: propter claram sanctionem Electoralem, in *Ordin. Polit. de Anno 1612. tit. von Justizsachen. n. 19. §. Die weil dann. vers.* Es hatte dann die vorgeschühete exceptio gleichfals ex natura contractus ihren Ursprung/ und wäre ex ipsius instrumenti inspectione alsbald zu verificiren/ als seyn &c. *12.* uti testatur *Carpz. d. l. n. 29. §. 30.* Exceptio non factæ versionis in rem civitatis planè verò non competit administratoribus, sed eam opponendo, propriam allegarent turpitudinem, ex qua commodum nemo percipere debet, cum & bonæ fidei possessori injusta lucra sine extorquenda. Vid. *Carpz. p. 2. c. 6. def. 23. n. 7.* competit autem illa civitati, sive singulis civibus adversus creditores, nequaquam ipsis Senatoribus, vel Administratoribus, quos beneficio hoc se defendere volentes in supremo appellationum judicio, & in aliis quoque inferioribus Dicasteriis Saxonice repulsam sæpius tulisse, refert *Carpz. in assylo generali debitorum. th. 46. incif. 240.* additâ ratione, exceptionem hanc in favorem solius civitatis specialiter fuisse introductam, ne administratorum culpa resp. damnum sentiat. *per l. cit. supra. ult. C. de vend.* Non ergò hæc in commodum administratorum vergit, quippe qui nec à civitate mandatam contrahendi, ac potestatem habuisse, sed suum negotium gefisse videntur, hinc ineptè ad civitatis privilegium confugiunt. *arg. h. adis*

*l. adigere. 6. §. quamvis. 2. ff. de jure patron quod maxi-
mum præ se fert dolum, qui uti nemini commodo cede-
re debet. L. quo lucidius 1. §. 1. ff. de dol. mal. & met. exc.
l. 25. ff. de jud. c. 33. x. de offic. & pot. jud. deleg. & c. 1. x. de
eo qui dux. in matr. ita nec hisce. Neque etiam singuli* 13
*cives hisce casibus obligati sunt, cum, ut sapius dictum,
versio hic sit de necessitate, ut civitas teneatur, vel illi,
qui sunt in civitate cives per nostram L. cum omnia,
hæc in favorem civium sint introducta, & non in fa-
vorem Administratorum, hinc, cum quilibet tantum fa-
vori pro se introducto renunciare possit, sequitur, quod
cum pro illis non sit introductus, ab illis etiam non pos-
se renunciationem istius fieri. per L. pen. C. de pact. l. 41.
ff. de minor. l. 24. §. 8. ff. de damn. inf. l. 7. §. 12. ff. de pact.
c. 46. ff. eod. L. 4. §. 4. ff. si quis caution. Nov. 136. c. 1. c. peri-
culosum. c. 7. quest. 1. C. si diligenti. 12. & c. dilecti. 17. x. de
foro compet. Hisce ergò casibus tenentur solummodò
Administratores, & non ipsa Civitas, sive singuli cives.
Quod cum ita sit, per L. nostram videndum quid juris, si* 14
*plures adfuerint in contrahendo mutuo administato-
res: An in solidum illi teneantur? Quod ex stricta juris
ratione affirmandum secundum Struv. Ex. 16. th. 21. & B.
Brunn. ad Wes quest. 2. de admistrat. rer. ad civit. per l. 3.
pr. & l. 2. §. 8. d. t. Quoniam hi administratores non so-
lum de suo facto tenentur, sed & ex facto collegarum, si
administratio sit indivisa, ubi horum factum pro uno
habetur, non attento, an divisio facta ab administratori-
bus; aliter si à civitate ipsa divisio administrationis facta
esset, quoniam priori casu una est administratio, in qua
alter de alterius facto semper tenetur per L. ex facto. 30.
ff. ex neg. gest. & L. 4. C. de custod. reor. add. Heig quest. 20.
p. 10. Matth. Stephan. c. 2. n. 163. posteriori verò non, sed plu-*

15. res. Attamen *Dn. Struv. & Brunn. cit. l. volunt hodiè illos gaudere beneficio divisionis. per l. 11. ff. ad municip. si alter sit solvendo. per L. 3. ff. d. t. & ordinis, sc. ut ille prius conveniatur, qui administravit, & accepit pecuniam, e jusque hæredes, exemplo tutorum, uti *Dn. Brunn. l. cit.* Nam tutoribus hoc datur beneficium, si modo uterque administravit, & uterque idoneus sit, quod, si uterque cessarit, videtur etiam beneficium divisionis cessare. *l. 1. §. nunc tractemus & seqq. ff. de tutor. & rat. distr. act. l. 38. ff. de administrat. tut. Wissenb. Disput. 41. ad ff. tb. 8. in f.**
16. Semper autem tenentur in solidum administratores omnes, si prohibere potuerint, quo minus alter quid negligeret. *l. f. ff. de administr. rer. ad civit.* Ulcimò extenditur nostra in hoc capite positio, quod non solum durante officio teneantur hoc casu, si nulla facta fuerit versio, sed etiam finito officio, utroque enim casu cum eadem æquitatis ratio subsit, isdem quoque effectus esse debet, qui finito etiam officio durabit, juxta *Gædd. in tr. de reb. credit. concl. 10. c. 2. n. 273.* Ne, si neminem haberet obligatum, creditor in damno relinqueretur, prout dictum in *cap. preced. per l. cit. prior. 3. §. 2. ff. de administrat. rer. ad civit. pert. add. Hartman. Pistor. d. quest. 37. num. 66.*

PARS III.

De

Probatione versionis in utilitatem.

CAP. I.

Cui incumbat hoc onus probandi.

1. **S**I civitas ipsa vel ejus speciali mandato, aut ratihibitione

nc

ne &c. contractum sit, nullam requiri probationem, cum illis casibus æquè civitas ac alius principalis sit obligata. dictum in p. 2. c. 1. per tot. Hic verò considerandum, si 2. administratores contraxerint, & creditores postea actionem instituant adversus civitatem, quæ excipit de non facta versione, cui tunc incumbat onus probandi, sc. illi, qui affirmat factam esse versionem, vel qui agit contra civitatem ex mutuo, secundum regulam notissimam: Agenti incumbit probatio: cum quilibet intentionem suam, ejusque fundamentum probare teneatur. Creditoris verò intentio cum sit, ut restituatur ipsi mutuum, cujus fundamentum est, quod in utilitatem civitatis versum sit, cum aliàs nullatenus civitas teneatur, hoc etiam probare tenetur, quoniam in eo fundatur hæc conditio adversus civitatem per L. b. n. & l. un. C. de solut. & liberat. deb. civ. & Auth. Hoc jus porrectum. C. de SS. Eccles. L. Si prædium. 16. C. de præd. & al. reb. min. Zas. ad b. l. n. 9. Matth. Coler. in pr. Exce. p. 2. l. 3. n. 340. Ex quibus probatur & sequitur, creditori, qui adversus civitatem experitur, hoc casu onus probandi incumbere, quod pecunia in utilitatem reip., cujus sigillum habet, fuerit versa, uti Glossa ad L. nostram Civitas, quam Dn. Struv. Ex. 16. th. 21. & plures alii Doctores sequuntur: Ab hoc autem onere probandi creditorem relevare nequit, quod administrator in instrumento confessus fuerit, pecuniam mutuo datam in utilitatem reip. versam fuisse, uti Hartman. Pistor. d. l. n. 31. & Bald. ad Auth. hoc jus porrectum C. de SS. Eccles. n. 9. & 10. Coler. in pr. execut. d. l. n. 352. & Carpz. p. 2. c. 6. D. 19. n. 9. Klock. conf. 171. n. 89. Nam confessionem earum personarum, quæ aliquem actum libere nequeunt expedire, nisi certa qualitas, quam accessisse dicunt, revera intervenerit, nullam vim probationis suffi-

stinere (quia sic essent testes in propria causa, contra *L. omnibus. 15. C. de testib.*) apparet. *arg. l. 27. ff. de probat. & L. si forte. 8. ff. de Castrens. pec. add. Gædd. d. tr. c. 2. n. 266. & Carpz. l. 2. resp. 107. n. 5.* Illi verò, qui cum administratoribus contraxerunt, non debent ignorare conditionem eorum cum quibus contraxerunt. *L. qui cum alio 19. ff. de R. J.* Id quod maximè observare debent, si cum his contrahant, qui per se sunt inhabiles, quales hi sunt administratores, si nulla facta sit versio, ut proinde creditor debeat sollicitus esse de versione. *Molina in tr. de usur. quest. 37. n. 281.* Et hæc non solum procedunt in mutuo, sed etiam in aliis contractibus, de quibus *p. 1. c. 3. n. 11.* dictum, in quibus omnibus regulariter creditor debet versionem probare, si quid ab illis universitatibus recipere velit, quod multis præjudiciis confirmat. *Richter. decis. 71. num. 6. & seqq. add. Gratian. in disceptat. forens. t. 1. c. 196. n. 9.* ubi recenset tres casus, in quibus quis sollicitus esse deat de versione in utilitatem Ecclesiæ facta, sc. in mutuo, deposito & venditione, quæ de republica etiam dici possunt excepta venditione, cum Ecclesia & Civitas in hoc æquiparentur, uti dictum *in p. 1. c. 2. n. 11. per l. resp. C. ex quib. caus.* Quando igitur mutuum datum personæ, habenti mandatum ad sumendam mutuo certam summam, & illa excessit modum, creditores tenentur probare majorem illam summam versam fuisse in Ecclesiæ utilitatem: Vel quando pecunia fuit mutuo sumpta à solo Prælato, qui tempore restitutionis faciendæ non vivit, licet de distractione rerum immobilium tunc non agatur, tamen debet creditor probare versionem, & sic in aliis. Cum verò Creditor hic potissimum versetur circa ea, qua facti sunt alieni, non proprii, cujus probabilem ignorantie causam

causam

7.
sam habere videtur, hinc triplici ope ei subvenitur. Pri-
mò enim aut agere potest adversus Civitatem, & admi-
nistratorem interpellare, ut liti adstet, & versionis pro-
bationes suggerat. *L. si parentes. 20. & 21. C. de evict.* Et
si hoc administrator recusaverit, tunc contra ipsum ceu
suspectum solum actionem dirigere potest. vid. *Carpz.*
l. 2. resp. 107. n. 18. ubi hujus præjudicium habet. Aut se-
cundò ab initio creditor, priusquam cum civitate ex-
periatur, iudicis officium implorare valet, ut cogatur ad-
ministratores ostendere, quò mutuum pervenerit. *arg. l. 38.*
ff. de evict. & L. si contendat. 28. ibiq. Glossa. ff. de fidejuss.
9.
Aut tertio statim ab initio contra civitatem & admi-
nistratores simul agere potest. Quod ergò si negligat cre-
ditor & statim contra civitatem agat, probare tenetur
versionem. Uti pronunciatum fuisse hic in facultate Ju-
ridica. Anno 1662. mens. Octobr. testatur, *Richter. decis.*
71. n. 8. add. Hartm. Pistor. d. l. n. 30. Carpz. l. c. n. 17. E 10.
contrario verò civitas hic nihil probare tenetur, sed suf-
ficere negare, factam non esse versionem, cum negationis
probatio per rerum naturam fieri non possit, per expres-
sum textum. *L. asseveratio. 10. C. de non numer. pecun. L.*
actor. 13. C. de probat. L. unica. C. de solut. & liberat. deb.
civit. cujus regulæ plures limitationes videri possunt
apud *B. Dn. Brunn. in proc. Civ. c. 18. n. 1. & seqq. & apud*
Barbosam. L. 19. c. 6. ax. 12. Aliter sese habet res, si cre-
11.
ditor contra administratorem ab initio actionem insti-
tuit, & ille excipiat, se nomine universitatis mutuum ac-
cepisse, & pecuniam illam etiam versam esse in illius uti-
litate, qua confessione ille creditorem relevat ab one-
re probandi, & in se transfert, ut jam ipsi incumbat pro-
bare suæ exceptionis intentionem, nam æquè Reus, (qui
excipiendo fit actor) probare suæ exceptionis intentio-
nem,

G

ncm,

- nem, ac actor suæ actionis intentionem ejusve fundamentum tenetur. *arg. l. 19. ff. de probat. add. Dn. Struv.*
12. *Exer. 16. th. 21.* Et (2) si administratores in instrumento confessi fuerint, pecuniam mutuò acceptam esse versam in utilitatem reip., tunc ii, vel hoc probare, vel solutionem proprio nomine præstare tenentur, uti in causa Senatus Altenburgensis pronunciatum refert *Dn. Richt.*
13. *decis. 71. n. 8.* cum hæc probatio, quæ regulariter incumbit creditori, admodum difficilis sit, testante ipso *Justiniano in §. 5. Inst. quod cum eo, qui in al.* sufficere hic nonnulli putant, si saltem creditores probaverint civitatem, tunc temporis pecuniæ inopiâ laborâsse, in quâ opinione est *Baldus, Salicetus, & Paulus de Castro*, quibus & præ aliis accedit *Decius in nostram L. Civitas*, conantur probare hanc sententiam *per L. ult. ff. de Exercit. act.* Verum si hoc sufficeret (1) omni modo & tempore esset in aperto & parata probatio, cum pecunia mutuò sine necessitate rarò accipiatur, & (2) sæpius fieri posset, ut universitas aliqua indigeret pecunia, cum tamen tunc temporis accepta in ejus utilitatem non fuerit versa. Si ergò hoc admitteretur, nullum profectò hoc esset singulare beneficium, cum tali casu, quilibet semper paratam haberet probationem, qui versionem factam allegaret, ob id, quia civitas tunc temporis pecunia valdè indiguerit; aliud autem cum sit probare indigentiam, de qua *L. ult. ff. de Exerc. act.* & aliud probare versionem in utilitatem civitatis factam, de qua *L. nostra*, facile diversitatem harum Legum quilibet olfacere potest, qui pituita non laborat, ut tam anxie in hujus Legis explicationem inquirere facilè superfedere potuissent. Deinde *Resp. L. illam ult. cit.* procedere, si administrator constitutus à persona privata, non verò à publica, sive privilegiata, ut sunt
- Ec-

Ecclesiæ, civitates, minores, & similes, & quod privatus
magistrum navis præponens magis sibi prospicere
possit, ac civitas fictam saltem sustinens personam, ut ita
hic major requiratur probatio, ac ibi, ubi soli sine con-
sensu domini possunt mutuam accipere, hi verò non,
nisi totius universitatis consensu, quod si non attendant,
in casum non factæ versionis ipsi sunt obligati; id quod
diversitatem rationis satis ostendit. *add. Carpz. d. l. resp.*
107. n. 9. & 10. & Hartm. Pistor. d. l. n. 33. & n. 34. ubi ad-
dit: Si administratores civitatis ad hoc sint constituti
expresso speciali mandato, ut accipiant mutuo pecuni-
am, de quo supra, tunc inde civitas perinde, ac præpo-
nens magistrum navi obligatur: Atqui datâ tali termi-
norum paritate, nulla inter civitatem & privatum erit
differentia. Ex hisce cum satis pateat diversitas textu-
um, rectius forsan statuimus, non sufficere probare indi-
gentiam civitatis, sed versionem esse factam in rem civi-
tatis, uti etiam sentiunt, *Jason. in nostram L. n. 18. Joh. de*
Imola in c. i. x. de depof. Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1161.
n. 8. ubi pluribus ad *L. ult. cir.* respondet *Carpz. d. l. n. 8.*
Hujus sententiæ fundamentum in eo est, quod leges re-
quirant, ut probetur versio in utilitatem civitatis, & Ec-
clesiæ, ut in *c. pen. x. de fidejuss. & in nostra L. Civitas.* Nul-
la verò Lex adsit, quæ versionem demonstrari ex eo de-
cernat, quod Ecclesia, vel civitas indiguerit pecuniâ, cu-
jus rationem supra adduximus. *add. Ant. Fabr. rational.*
in tertiam part. ff. rorum. ad h. l. Ubi videtur hæc dicta li-
mitare, sc. quod si administrator in aliquam causam no-
minatim acceperit pecuniam, quæ ad civitatis utilita-
tem evidenter pertinebat, sufficiat, hoc creditorem
probasse, nec graviori probatione illum onerari pos-
se, præsertim si ultra causam, quæ tempore mutui pe-
cuni-

15.

16.

uniam requirebat, creditor etiam probaret, post mutu-
 um à se datum, causam illam cessasse, tunc pecuniam
 mutuo datam in causam illam utiliter versam præsumi,
 atque hinc ulteriori probandi onere creditorem suble-
 vari, per textum in *L. si veniri. §. f. ff. de privileg. credi-*
conf. Bart. ad b. l. n. 13. ibique in not. sub voc. versum. ubi
 dicit communem Doctorum sententiam, ita limitari de-
 bere. vid. *Hartm. Pistor. d. l. n. 35.* Interim hoc certum
 est, aliquando etiam adeò ocularem de in rem verso
 probationem non requiri, sed sufficere etiam prægan-
 tes & verisimiles conjecturas, quæ arbitrio judicantis
 relinquuntur. vid. *Glossa ad Auth. Hoc jus porrectum. C. de*
SS. Eccles. Duaren. ad tit. si certum pet. c. 3. §. fin. in f. & Zas.
ad L. Civitas. n. 11. Quæ verò magis ad sequens pertinent
 caput, hinc ad illud transcendo.

CAP. II.

Quomodo fieri debeant pro- bationes.

- I**N priori capite postquam actum, quis probare debeat
 1. Inversionem in hisce casibus, in quibus probatio requi-
 ritur, mutuam pecuniam fuisse versam in utilitatem ci-
 vitatis, Ecclesiæ, alteriusve universitatis, in hoc cap. a-
 gendum præcipue, quomodo probatio fieri debeat.
2. Quæ fieri potest duobus modis: Primò per aspectum,
 si quis nempe viderit, pecuniam expendi in eam cau-
 sam, quæ sit utilis universitati: nam testimonium visus
 est excellentius omnibus aliis. §. 9. *Inst. de gradib.* cum
 ille præ omnibus causam scientiæ, sine qua testi non
 creditur per *c. 37. x. de testib.* allegare possit. Præter hos verò
 hic admitti testes de auditu, iisque, præsertim si mutuum
 anti-

antiquum, versionis probationem fieri posse, affirmat *Dn. Brunn. in decis. c. 4. decis. 1. n. 9. & Magnif. Dn. Stryk. fautor meus omni observantia æternum colendus in cr. de J. Gent. disc. 3. c. 3. n. 9. & mult. seqq.* Secundò per prægnantes conjecturas, & præsumptiones, secundum *Dn. Struv. Ex. 16. tb. 21. & Alexand. in consil. 189. n. 13. lib. 6.* Quoniam scilicet vera probatio hic est admodum difficilis (sicut plures in præced. cap. citati Doctores testantur) & aliàs tempore urgentis necessitatis, non inveniret universitas, cum quibus possit contrahere. Nec obstat *4. pen. x. de fidejussorib.* ubi dicitur, monasterium ex causa mutui non posse conveniri; nisi forte in utilitatem ipsius manifestè constiterit pecuniam redundasse. Respondet enim *Hieronymus Butigella. in repetit. ad nostram L. Civitas. n. 39.* quod probatio, quæ fit per conjecturas, dicitur etiam manifestissima. *L. Imperator. 74. ff. de leg. r.* consentit *Hartm. Pistor. d. l. n. 37.* Et manifestè etiam apparere illud dicitur, quod ex conjecturis probabilibus colligitur, in quam sententiam multos allegat. *Carpzov. l. 2. resp. 107. n. 6. & p. 2. c. 6. def. 19. num. 10. & 11.* Non verò quævis hic sufficit conjectura, qualis est, quod *5. civitas indiguerit pecuniâ, quam ideò etiam in præced. cap. rejecimus, sed illa, si creditor dicat, se ad refectio-* nem murorum civitatis, vel Ecclesiæ mutuo dedisse pecuniam, & constaret, civitatem, Ecclesiamve tunc temporis pecuniarum inopiâ laborasse, & acceptâ pecunia deinceps eos reparatos appareret, tunc pecunia in hanc causam versa præsumitur, uti *Menoch. de arbitr. jud. quest. l. 2. c. 5. cas. 432. L. Sicut. 7. ff. quod cuiusque univers. nom. L. si ventri 9. §. f. ff. de privileg. credit. Bartol. in L. cum servis. 104. ff. de V. O. add. Hartman. Pistor. d. quest. 37. num. 35.* De quo casu etiam actum in præced. *6. 3. cap.*

- 6 *cap. in f.* Huic conjecturæ non dissimilis est illa, quæ à prudentia & integritate administratoris, sive prælati sumitur, cujus in administrandis rebus nota, ac perspecta est fides atque industria, quam *Cynus refert in Auth. Hoc jus porrectum. C. de SS. Eccles. & Zaf. ad nostram L. n. 10.* Cum enim Creditores non semper sint apud Administratores, non poterunt videre, quomodo pecunia illa expendatur. Et dicit *Glossa in dictam Auth.* quod non opus sit docere, quòd quilibet nummus pervenerit, quod satis probari potest ex *L. si prædium. 16. vers. emptor autem. C. de præd. & al. reb. minor.* ubi suburbanum prædium puellæ à tutore fuerat venditum, & pecunia conversa in tributa & collectas, quibus ex facultatibus cæteris obedire non poterat; quo probato, etiam versio satis probata censebatur, ita, ut emptor potuerit repetere
7. suam pecuniam ex bonis puellæ. vid. *Zaf. d. l. n. 11.* Alias conjecturas sufficientes ad probationem versionis legere quis potest, ap. *Mantic. de tac. & ambig. convent. l. 8. tit. 15. & 16. & Alciat. in L. Civitas. n. 6.* Qui hac in re plurimum tribuendum esse judicis arbitrio arbitratur, cum quo consentit *Carpz. l. 2. Resp. 107. n. 16. per l. 3. §. ejusdem ff. de testib. & p. 2. c. 6. def. 19. n. ult.* ubi præjudicia hanc in rem recenset. Non verò simpliciter, & absolute probo conjecturam, quam nonnulli habent, quasi sufficiat, si Camerarii, vel alii Administratores civitatis temporales mutuam acceptum retulerint in consuetas rationes publicas. Cum primò rationes nil probent, nisi habeant data & accepta simul, sive publicè sint reddita, ut eo nomine quietantiam administratores demonstrare possint. Et secundò, quoniam hic requiritur probatio in utilitatem reip. facta, quæ ex hisce registris præsumi non potest, sed iis saltem probatur acceptatio pecu-

pecuniæ, de qua hic non controversitur. Caterum in 9.
probatione hac admodum difficili eò melius ut procedant creditores, petere possunt mutuuum repetentes, rationes publicas ab Administratoribus, vel Senatoribus civitatis sibi edi per regulam communem: Qui potest probare suâ interesse, editionem sibi fieri, ille etiam potest cum effectu petere editionem, *de quo vid. Doct. ad tit. de edend.* Non negligi hic debet limitatio, quam 10.
nobis tradit. *Mascard. de probat. vol. 3. concl. 161. num. 33.* Quod non sufficiat, probari posse, versionem in causam utilem factam, multò minus in inutilem, s. non necessariam, sed desuper requiratur, ut causa etiam sit necessaria civitati, v. g. si pecunia mutuò accepta in effossionem piscinæ non necessariæ impensa est, civitasque are alieno oppressa non tenetur, arg. *L. in fundo. 38 ff. de R. V.* Quia hic nemo dicere potest versionem hanc factam esse in utilitatem reip. vel Ecclesiæ, cum piscinæ hæc necessaria illis planè non fuerit, nec utilis, & ita versio in illum usum, necessitatis nihil inutilitatis plurimum habet. Per eandem cit. leg. civitas Ecclesiæ est 11.
tantum obligata ad id, in quantum est melior reddita, licet plus fuerit impensum, quoniam hoc inutiliter impensum; Et si plus utilitatis inde perceperit, quam fuerit in quantitate mutui, solam tenetur mutui quantitatem persolvere. Hoc enim casu, non directò tenetur ex contractu civitas vel Ecclesia, quia non mandavit, sed actione de in rem verso, & ita tantum tenetur, in quantum melior ejus conditio facta, uti dicit *Mascard. d. l.* Hactenus dicta de probatione versionis faciendâ à creditore procedunt, quando contra civitatem agere volunt, vel agunt ad restitutionem pecuniæ mutuò data, non verò, si contra Administratores actionem instituant, 12.

unt, qui acceperunt pecuniam, & curare potuerunt, ut pecunia in reipublicæ utilitatem versa fuisset, ubi hi eorumque hæredes Creditoribus pecuniam restituere tenentur, si illi versionem probare nequeunt, quam nemo melius scire potest, ac illi; cum in proprio facto hæc consistat, quod nemo ignorare præsumitur, *uti supra dictum*, quod præjudicio confirmat *Richter. decis. 71. n. 10.*

13. Maximè autem utri quilibet eò laborare debet, ut onus probandi à se avertat, & in aliam transferat, ita & hoc in casu creditores præ omnibus probè id observare debent: Quod creditores facere possunt, si adversus administratores agere incipiunt, qui vel tum debent probare factam versionem, vel ipsimet solvere. Convenire autem illos possunt, horumque hæredes conditione certi, conditione causa data, causà non secutà, si nulla scilicet probatio facta, ob quam pecunia data: & aliquando actione doli, si falsò asseruissent, se habere speciale mandatum ad mutuò sumendam pecuniam, de quo tamen postea haud apparet. *l. si legatarius. 23. § l. quidam. 38. ff. de dol. add. Carpz. l. 2. resp. 109. n. 2.*

15. Omnium verò optimum duco, si incertus sit creditor, de facta versione, ut contra Administratores & Civitatem, conjunctim agat, quod ex *Richt. cit. l. in cap. preced. adduximus*, & eventualiter uno libello, si pecunia versa non reperiretur, petat condemnationem Administrato- rum, & ita alternativè actionem in libello suo instituat, cum scire statim non possit, an versio facta, quo casu libellus alternativus admittitur, uti prolixè probat *Hartman. Pistor. d. quest. 37. n. 44. § 45.* & optimè pro & contra disputans. *Carpz. l. 2. Resp. 109. per tot. § p. 2. c. 6. de fin. 22.* Sed hic quæri posset, annon Administratores condemnati contra civitatem regressum habeant, si in aliis

aliis rebus magnum lucrum civitati dedissent, ut ita quasi compensationem intentare, ac civitas hujus respectu mutuam pecuniam non versam solvere debeat? Breviter resp. quamvis primo intuitu affirmandum videretur, arg. l. ii. ff. de usur. tamen negandum censeo ob singulare hoc in casu privilegium civitati competens, quæ planè non, sed administratores saltem obligati sunt, si versio nulla facta, quam proinde si probare nequeunt, sibi impurent. add. Dn. Brunn. ad Wesf. de administr. rer. ad civit. pertin. quest. 3.

PARS IV. & ultima.

Quæstiones miscellaneas circa hanc materiam obvenientes, contra-ria & affinia continens.

CAP. I.

De

Quæstionibus miscellaneis huc pertinentibus.

Quæst. 1. Si Civitas non quidem ipsa mutuam contrahat immediatè, sed fidejubeat pro principe contrahente, an ita sit obligata, ac si ipsa mutuam contraxisset? ad cujus decisionem videri possunt, quæ diximus in p. 1. c. 3. n. 11. ubi tractavimus quæstionem, an in aliis etiam contractibus *lex nostra* locum habeat? Quod ibi in specie de certis affirmavimus, inter quos etiam est fidejussio. Hinc affirmativè hanc quæstionem decidimus, 2. quam Lipsienses etiam contra Civitatem Helmstadiensem confirmarunt, quæ se obligaverat pro suo principe, tanquam principalis debitor, Anno 1554. mense Martio:

H

JCtos

Jctos Jenenses contra Civitatem Aistet, quæ sese obliga-
 verat pro quodam Comite, idem pronunciaſſe in judi-
 cio curiali, Anno 1575. teſtis eſt *Coler. in proc. execut. d. l.*
n. 347. eandemque ſententiam in cauſa Philipp. Schaden
 contra Senatum Zimmerienſem, dictam eſſe, refert *Lin-*
demann. de mut. c. 1. th. 28. vid. *Dr. Brun. c. 5. deciſ. 99.*
ſupra cit. Ratio hujus in promptu eſt. Imputet enim ſibi
 civitas, quod alienam obligationem in ſe ſuſceperit. An
 verò non gaudeat beneficio. *Auth. Preſente. C. de fidejuſſ.*
 3. *vid. Coler. d. tr. l. 1. c. 10. n. 292. & 293.* Diſtinctio tamen
 noſtræ Legis etiam hic probè attendenda eſt, utrum ipſa
 civitas contraxerit, ubi de verſione excipere nequit; an
 ejus adminiſtratores, ubi excipere poteſt, & non rene-
 tur, absque verſione, uti latè dictum *in p. 2. c. 3. per tot.*
 4. Quæſt. 2. An in civium ſingulorum bona detur execu-
 tio, mutuo verè probato; & an locum habeat exceptio
 diviſionis? Quo ad prius, reſpondetur negando: Licet
 enim in univerſum ſint obligati, non tamen ſingulari-
 ter, ideoque executio non in bona ſingulorum, ſed in bo-
 na univerſitatis fieri debet; nec hoc caſu ſingulares per-
 ſonæ pro tali debito univerſitatis moleſtari debent, uti
Coler. d. tr. p. 2. c. 3. n. 369. cum mult. ibi alleg. nec perſonæ
 ſingulares civium, ipſorumque bona detineri, cum pro
 republica intervenerint adminiſtratores, non autem pro
 ſingulis, ſicuti de actore univerſitatis habetur in *l. 2. in f.*
 6. *ff. quod cujuſque univ.* Sicut enim, uti Ulpianus eleganter
 loquitur in *L. Sicut. §. S. ſi quid. ff. cod.* quod debetur
 univerſitati, non debetur ſingulis; ita & vice verſa, quod
 univerſitas debet, ſinguli non debent. Sic res univerſi-
 tatis non dicuntur res ſingulorum. *l. 10. §. qui manumis-*
titur. 4. ff. de in jus voc. & l. 6. §. 1. ff. de rer. diviſ.
 Et qui promittit, rempublicam ſalvam fore, non tene-
 tur

tur de damno personæ particularis. *l. 2. ubi Bart. vers. ult. ad municip.* Sic nec lis universitatis, dicitur singulorum, & privilegia civitati concessa, non dicuntur cujusque particularia. *Cephal. vol. 4. conf. 515. à n. 33. usque ad f. & conf. 567. à n. 22. usque ad fin.* Et diversa sunt intervenire pro universitate, & pro singulis. per *l. 2. ff. quod cujusque univers.* Et diversa sunt legata relinquere collegio, & singulis ex collegio, juxta *l. 21. ff. de reb. dub.* prout optimè docet *Klock. vol. 3. conf. 153. n. 90. & Coler. d. l. n. 370.* Unde cum constet debitum esse civitatis, cujus nomine contractum, ex bonis communibus civitatis illud solvi debet, & non ex singulorum marsupiiis. Civitas enim obarata potius prædia communia oppignorare & vendere debet, quam subditos onerare. *l. f. C. de vend. reb. civit. Coler. d. l. n. 357. & 369.* Dicuntur quidem bona singulorum etiam universitatis, uti omnia Principis in regno esse dicuntur. per *L. Bene à Zenone. 3. C. de quadrienn. præscript.* sed hoc fit improprie, ne circa unam, eandemque rem plures in solidum constituentur domini, contra *§. singulorum. 11. Inst. de rer. divis.* juncta *l. 5. §. 15. ff. commod.* Si verò illa bona universitatis non sufficerent, vel planè nulla adfint, magistratus indicare collectas tantas poterit, ex quibus illud debitum solvi possit. Vid. *Hartm. Pistor. d. l. n. 6. in f. & Köppen. decis. quæst. 60. n. 18.* Fallit verò hæc assertio, si omnes cives consenserint in obligationem singularem, nominaque singuli subscripserint, vel administratores dixerint mandato singulorum civium, se obligare non solum bona civitatis, sed & universorum & singulorum, quo casu singulos excuti, & unum pro toto illo debito arrestari posse, nullum dubium est, cum sic quilibet ex proprio contractu conveniatur, & sibi imputare debeat, cur consenserit

in hunc, juxta *Berlich. p. 1. concl. 52. n. 15.* Quod confirmat *Richter. decis. 71. n. 12.* add. *Hartm. Pistor. d. l. n. 7. & Coler. d. l. n. 372. & seqq.* Casum talem recenset *Köppen. de-
 11. cis. quæst. 60. n. 16.* Attamen intelligendum hoc saltem de illis, qui contractui adfuerunt, non qui absentes fuerunt, qui nullâ executione sunt molestandi, etsi major pars Civitatis contraxerit, quia hi bona sua possident non ut universi, sed ut singuli, quo casu major pars minori præjudicare nequit, nec sine consensu alterum, obligare præcipuè in rebus tam arduis, ubi omnium consensus requiritur, quoniam de omnium civium agitur præjudicio, quod per multas Leges ab *Hartm. Pistor. d. l. n. 11. & Köppen. d. l. n. 22. alleg. probatur.* Non enim hoc casu alicui invito jus suum auferrî potest, *L. id quod nostrum. 11 ff. de R. J.* Et aliàs juris esse, notum est, neminem ex contractu alterius obligari, nisi ipse proprium consensum adhibuerit. *l. consensu. 2. ibique Doct. ff. de O. & A. §. si quis alium 3. Inst. de inutil. stipul. l. providendum C. de decurion. l. venditor. 13. §. si constat. 1. verb. neque privato vel publico nomine ff. commun. prædior. vid. Köppen. d. q. 60. n. 4.* Contrarium tamen videtur cum *Bart. ad h. l. statuere Hartm. Pistor. d. l. n. 13. sed corrigît se in seqq.* Vid. *Coler. d. l. n. 375. & seqq.* cui & nos subscribimus. Qui dicit hanc opinionem esse communem, & fortè plus habere æquitatis, humanitatisque, ne absentibus, & super eo inconsultis civibus generetur præjudicium, cum plures etiam extremæ fortis homines (per vulgatum illud proverbium. *Sapè etiam est Olitor valdè opportuna locutus*) plura videant, & facilius inveniatur, quod à pluribus inquiritur. Sed quicquid sit notum tali casu ipsam civitatem esse obligatam ad restitutionem mutui, eaque ratione illum de facto forsan alicubi detentum contra hanc

hanc regressum instituere posse. Cum etiam circa mo- 13.
dum executionis nil diversi sit statutum sequimur pro-
cessum aliàs constitutum in *L. a. Divo pio 15. ff. de re jud.*
sc. ut primò fiat in mobilia, (2) in immobilia, & (3) in
jura. Si itaque civitas haber bona immobilia, creditori
nomina obrudere nequit, quia, quod in privatis hic sta-
tutum, etiam in rebus universitatis obtinere probatur
per *l. 8. ff. quod cujusque univ. nom.* Regulariter aliàs exe-
cutio hic primò fieri debet in bona civitatis commu-
nia, vel si hæc desunt, in bona civium, qui contractui
adfuerunt, & subscripserunt, & tandem in bona singulo-
rum civium, uti latè deducit *Köppen. d. q. 60. n. 25.* Al- 14.
terum membrum est, an locus sit exceptioni divisionis,
quæ creditorem in diversas trahit partes, ita, ut unus so-
lummodò solvere necessum non habeat, sed saltem pro
rata parte sui patrimonii? Quod affirmatur; Cum pro
virili tantum parte sint obligati, non in solidum, *arg. l. ii.*
§. 2. ff. de duob. reis. nisi in solidum sese expressè obliga-
verint, quo casu propter expressam dispositionem & vo-
luntatem contrahentium, etiam in solidum tenentur
suam, nec unus solvendo aliàs ratam partem liberatur.
conf. *Köppen. d. l. n. 27. & 28. & Hartm. Pistor. d. l. n. 18.*
Notandum tamen hoc casu cives indemnes servari de- 15.
bere per Magistratum, vel Senatam loci, ita, ut eos excus-
sos vel alio loco arrestatos ex communi arario liberet,
quocunque modo fieri id possit. Vel vendendo prædio
universitatis, vel imponendo collectas secundum quan-
titem patrimonii per æs & libram, & non secundum
capita vel numerum personarum. In cujus impositio- 16.
ne hoc notandum venit, à collectis hisce pro ære alieno
præteriti temporis liberos non esse illos, qui noviter in
civitatem habitandi causa venere; utut *Baldus. contra*

- sentiatur ad tales collectas pro ære alieno præteriti temporis illos non teneri, qui de novo post mutuum pecuniam acceptam in civitatem sunt recepti. *in l. 1. §. 5. vers. super secundo ff. Quod cuiusque univers.* cum illi tunc præsentent prædecessores, & faciant eundem populum.
17. Imò quod plus est, forenses etiam ad tales collectas obligantur, qui prædia ibi possident, ubi communis collecta imponitur, uti latius tradit *Coler. proc. Execut. d. l. à n. 380. usque ad n. 386. inclusive. & Köppen. d. l. n. 29. Gratian. disceptat. forens. tom. 1. c. 197. n. 30. & 31.* et si aliàs regulariter forenses à collectis sint immunes per *l. 18. §. patrimoniorum cum seqq. ff. de muner. & bon. & expressa verba in l. cum neque. 4. C. de incol. quod quinque modis limitat Klock. de contribut. c. 13. sect. 1. num. 9. & seqq.*
18. Quæst. 3. Quid si divisà civitate per factiones, & civilia bella, interim ab una parte mutuum contrahatur, an eadem civitate unita, & in concordiam redacta, ab omnibus illud deberi intelligatur? Quod affirmatur, quia reip. administratione in secessione aliorum civium, qui servant, nec deserunt destinatum sibi locum in civitate, meritò omnia ritè & pro authoritate, ac ut veros magistratus fecisse censendum est. Exemplum hujus casus olim accidit Athenis, ubi cives olim in factiones erant scissi. Pars enim eorum iniquæ cæterorum dominationis pertæsa in Pyraum, ut Exules secesserant; pars altera viribus & factione majores in ipsa urbe permanserant. Inter hæc dissidia factum, ut hi à Lacedæmoniis centum talenta, ad eos obsidendos acceperint, & in civitatem retrahendos, qui exules in Pyraum secesserant. Mox tamen moribus his per Amnestiæ legem compositis supervenère, creditores Lacedæmonii, qui reddi sibi centum talenta per legatos petiere: Indicta est propterea Atheniensis populo

pulo concio, quæsitumque? Quid de ea pecunia fieri 20.
placeret; & à quibus esset exigenda: An ab iis, qui obse-
derant alios; an ab illis, qui obsessi, & hujus mutui, occa-
sione ad salutarem unionem erant compulsi? An verò
ab utrisque, seu ab universo Atheniensium populo? Post-
quam variè hac de re ab utraque parte disputatum fuit,
tandem decretum, ut ab utrisque partibus mutuum hoc
sit solvendum; quod ut rationi juris maximè conveni-
ens, refert *Habn. in disquisit. polit. cas. 53.* Si enim pere- 22.
grinus jure civitatis alicujus donatus, inque eam rece-
ptus, qui nunquam inquilinus ante extitit, aut civis, te-
nerur tamen ad debita civitatis, jam ante secula forsan
contracta; Multò magis hi exules, qui unum populum
adhuc constituiebant, & concives erant, & eo animo non
secesserant, quasi nunquam in civitatem essent reversuri.
Quæst. 4. An compensationis exceptio ex persona civis 22.
cujusdam opponi possit, si civitas, vel singuli convenian-
tur? Quod affirmatur, quia non minus compensando,
quam realiter solvendo tollitur quævis obligatio, ita &
hoc mutuum, modò debitum utrumque pariter sit liqui-
dum, vel brevi tempore liquidari possit. *t. t. ff. & C. de
compensat. quin liquidum cum illiquido compensari non
potest. Carpz. l. 2. t. 10. resp. 102. n. 7. & 8. Klock. conf. 136.
n. 52. nec propter illiquidum debet retardari executio
liquidi, uti Klock. c. l. n. 33. add. Gratian. in discept. for. t.
1. c. 120. n. 11. & seqq. & tom. 2. c. 224. n. 46. & 47. & tom.
3. c. 515. n. 39.* Imò hodiè per compensationem debitor 23.
ipso jure liberatur, uti *Carpz. d. l. n. 2.* cum tantam sa-
piat æquitatem, ut objici possit etiam adversus instru-
mentum, quod habet executionem paratam, aut came-
rali obligatione est munitum, ut *Carol. de Grassis intr. de
Exceptionib. except. 16. n. 2. cit. à Caspar. Klock. conf. 136. n. 9.*
Et

- Et species sit solutionis. *l. qui debitor. 4. ff. qui pot. in pign.* quia idè quis compensat, ne solvat, eandemque vim habeat, ut *Carol. de Grass. c. l. n. 11. vult, & Klock. conf. 136. n. 44.* quare à *Corbmanno conf. 57. n. 220. vol. 2.* brevi manu facta solutio dicitur, s. ficta & imaginaria solutio, juxta *Klock. d. l. n. 38.* quæ verò locum non habet, quoties quis non simpliciter de solutione locutus, sed cum adjuncto, si in instrumento dixerit, se velle solvere in pecunia, tunc capitur solutio in stricto significato, & ita compensatio non toleratur, quia vera tunc requiritur solutio, uti notat eleganter *Klock. d. conf. n. 47. & 84.*
24. Quæst. 5. Quod si causa debendi in instrumento omiſſa, cum vera mutuo data sit pecunia: An ex illo tunc agi possit? Respondetur, quod non per *l. 13. C. de non num. pec. l. 31. ff. de probat. & l. 25. S. f. ff. eod. c. si cautio. 14. x. de fide Instrument.* cum omnis obligatio Chirographaria, debeat continere causam debendi, exceptò cambio, uti
- 26 *B. D. Brunn. c. 2. decis. 99. n. 3.* habet. Nec tali casu quid operari potest, probatio versionis in utilitatem reipublicæ quod facta sit, cum in instrumento mutui nulla sit facta mentio, in quo ipso tamen probatio versionis requiritur. Nec secundò ex hoc instrumento vitioso sc. sine causa debendi, licet probatio versionis facta fuerit, executivè creditor agere potest, quia vitium ex intuitu apparet, unde actio ex illo instituta vitiosa reperitur, ut *Gail. l. 2. obs. 13. n. 9. & obs. 132. n. 5.* Et si incipiat ex tali instrumento quis agere, obstat ipsi exceptio doli, solutumque ex hac obligatione sine causa condicitur. *l. 3. ff. de condict. sine caus. add. Coler. in proc. Execut. p. 3. c. 1. n. 8.* quod confirmat *B. Dn. Brunn. c. 4. decis. 1. per tot.*
28. Quæst. 6. An si cesso hoc instrumento mutui potentio-

tiori, cessionarius cives nonnullos comprehendere possit, ut maneat in arresto, donec debitum ex mutuo sit solutum? Casus talis esse potest: Civitas Mevio erat obligata ex mutuo, qui ex urbe discedens, illud nomen cessionario potiori, qui sub pretextu, quod in obligatione singulorum civium bona essent obligata, cives nonnullos comprehendit. Quæritur, an rectè & quomodo hic procedendum? Respondetur primò negando, quia nondum probata erat versio in causam utilem & necessariam facta, quod de essentia hujus actionis est, ut adversus civitatem cum effectu institui possit, & ita adhuc litigiosum debitum, (2) cessum hoc debitum erat potiori, (3) Quod singulorum civium bona non possint obligari, nisi horum consensu expresso vel tacito, de quo supra in *b. c. quæst. 2. n.* Ideoque etiam in tali expresso casu pronunciatum refert, *die viges. secunda Mart. Anno 1645. Dn. Brunn. c. 1. decis. 53.* Mevium ad domum vel per edictum esse citandum, & condemnari debere, quod amiserit jus crediti, & civitati civibusque arrestatis teneri restituere omnia damna, insuperque insigni pœna pecuniaria esse afficiendum.

CAP. II. & ultimum.

De

Contrariis & affinibus.

Dictum in prioribus, quid juris sit, si civitas ipsa, vel administratores civitatis mutuum acceperint: Quibus absolutis, ultimo hoc cap. contraria affiniaque paucis tamen delibare lubet. Sciendum itaque si civitas, Ecclesia, aliave universitas mutuo alii cuidam dederit pecuniam, nullo jure speciali, sive prerogativa gaudere,

I

re,

re, sed privatorum loco esse, per expressum textum in
l. nihil. 15. ff. ad Sc. Maced. Nam nec fisco speciali ali-
quo jure succurritur, sed privatorum jure contentus esse
cogitur, si pecuniam mutuò dederit, aut fœnus exercue-
rit. *l. 8. ff. qui pot. in pign.* Nullibi enim lex hisce in hoc
privilegium præbet, nullibi jus speciale indulget, nec
ratio adest, cur detur, quæ sanè in prioribus maxima
aderat, cum planè non sit eadem ratio mutuum dando
alium sibi obligare, & accipiendo se alii obligare, ut sic
3. ratio prioris conclusionis in totum hic cesset. Nec in
contrarium nobis objici poterit, si quis argumentari
vellet à minore & pupillo, quod hi nec dando mutuum
sint obligati, nisi consumptio subsecuta fuerit: Non e-
nim in omnibus & per omnia æquiparatur respublica
minori & pupillo. *l. 4. C. quib. ex caus. maj. in int. & l. pen.
C. de jure recip.* Alioquin non ex generali clausula: *Si
qua mihi justa causa videbitur*: tanquam major esset re-
stituenda. Deinde non uti pupillo & minori curato-
rem habenti, sic etiam civitati interdictum est admini-
stratione rerum suarum. Civitas etenim habet suos ad-
ministratores: hoc casu obligatos, si pecuniam malè col-
locaverint, in quo casu, non uti in priori ad extraordina-
rium scilicet restitutionis in integrum remedium re-
currimus, cum ipsa civitas hic administratorem audita
4. causa excutere possit. Nec (2) huic contraria est *l. f.
C. de vend. reb. civit.* dum vult adhiberi præfectorum
præsidumque decreta in alienationibus rerum ad civi-
tates pertinentium, quod de rerum immobilium, mobi-
liumque pretiosarum alienatione intelligitur, non de
contractibus, qui re fiunt, uti ipse textus *L. all.* indicat.
5. Nec porrò Civitas habet quid præcipui, si filiofamilias
dederit mutuam pecuniam ob expressam supra *all. L. ni-
bil.*

bil. 15. ff. ad Sc. Maced. quia & hæc debuisset scire ejus
conditionem, cum quo contraxit. *L. Qui cum alio. 19. ff.*
de R. J. Quæstionem hic addere lubet. An Civitas Cre- 6.
ditori invito debitum ante diem solvere possit? Quod
affirmamus, quando dies in gratiam debitoris adjecta,
cui debitor potest renunciare, nunquam creditor in cujus
gratiam non est adjecta. *arg. l. 41. ff. de reb. creditis. l. 137.*
§. 2. ff. de V. O. l. pen. C. de pact. & l. 10. ff. de R. J. Hinc
etiam receptum est, si debitor, uti hic civitas, justo tem-
pore debitum creditori accipere nolenti ritè & realiter
offerat, non teneri de casu fortuito, si postea sine facto
suo pecunia perierit. *l. 17. ff. de peric. & comm. rei vend.*
juxta Sirbman. ad Instit. l. 3. t. 15. p. m. 480. Ultimò non 7.
negligendam hic arbitror quæstionem: An in casu ex-
tremæ necessitatis civitas possit cogere unum civem, ut
sibi det mutuo pecuniam sub usuris in R. J. concessio?
Quod affirmamus, obligationem, quam ex ære alieno 8.
contraxit universitas, quæque omnes in universum affi-
cit, inspicientes, & dicimus, cives singulos cogi posse,
ad mutuandam pecuniam universitati, quam deinde
imposito universali tributo repetent ab exactore colle-
ctarum, *arg. l. omnes. 12. C. de oper. publ.* Nam Civitas, ut
inquit *Egidius Thomatus in tr. de muner. patrimonial. f.*
collect. p. 594. urgendo particulares cives ad mutuandum
universitati pertractat negotium, ut scil. liberetur u-
niversitas ab ære alieno, & sic agit rem utilem pro-
tota universitate, quia liberare aliquem ab ære alieno
est species acquisitionis, commune concernens com-
modum civitatis, ad quod in causa necessitatis maxi-
mè promovendum quilibet obligatus est, cum & singu-
lis benè sit, si malum propullulans ab universitate aver-
tatur.

Et hæc sunt, quæ pro more Academico,
penuriam temporis considerans, sufficere ar-
bitratus sum, quæ omnia ut meliorem in par-
tem benevolus Lector interpretari velit sub-
missè peto, & confido, recordans illius *Augu-
stini in dist. 9. c. 10. inf.* talem quemque esse
debere in scriptis aliorum, quales vult esse in-
tellectores suorum. Præterea D. T. O. M. pro
virium huc usque tam clementissimâ conces-
sione grates persolvo immortales, supplex ro-
gitans, ut imposterum omnes conatus meos
ulterius commendatos sibi habeat, & eos in
Sui Divini Nominis gloriam, mei commo-
dum, patriæque emolumentum
dirigat.

COROLLARIA.

1. Qui cogit aliquem jurare, quem novit pejuraturum homicida est.
2. Evangelia non sedendo, sed stando audire debemus.
3. Consensus parentum jure Canonico in nuptiis est necessarius.
4. Sacerdos neminem nominatim criminis arguere debet.
5. Qui juravit stare mandato alicujus non obligatur, nisi præceperit licita, quod etiam de j. Can. affirm.
6. Eodem jure tempore quadragesimali uxorem nemo ducere aut convivia instituire debet.
7. Propter non adhibitum consensum patris filius exheredari nequit.
8. Filiusfamilias de peculio adventitio extraordinario testari nequit, quamvis proprio jure illud habeat.
9. Matrimonium ad morganaticam contractum est verum matrimonium.

177

758
Noster Sala tibi Themidos suprema brabéia
promerito confert doctâ plaudente catervâ.
Apprecor ut patriis possis sic fulgere terris,
Ecce Tibi magni nunc panditur orbita fati.

Clarissimo DNO. DOCTORANDO amicâ m. & m.
animitus gratulat.

Johann-Volk. ~~Reichmann~~/ D.
& PRÆSES.

In Studiis ardor meritò laudandus ab omni,
Hic Themidis Gnatis clara brabéia pa-
rit.

Hicq; Viros doctos nunquam non erehit o-
mnes,

Divitias multas preparat hisce suis.

Hic tandem jungit Sparta Sponsaq; liga-
men;

Ornat virtutes; hisce coronat opus.

Hic Tibi mi Fautor portas pandebat honoris,

Quo Doctorandi nomen habere queas:

Omnia quò tandem succedant corde precabor

Quèis Votis Numen pondus inesse velit.

Hisce Clarissimo Dn. Doctorando HOYER,
Contubernali atque Amico suo longè
æstimatissimo gratulabundus applau-
dit

Johannes Casparus Reichman/
LL. Stud.

ULB Halle

3

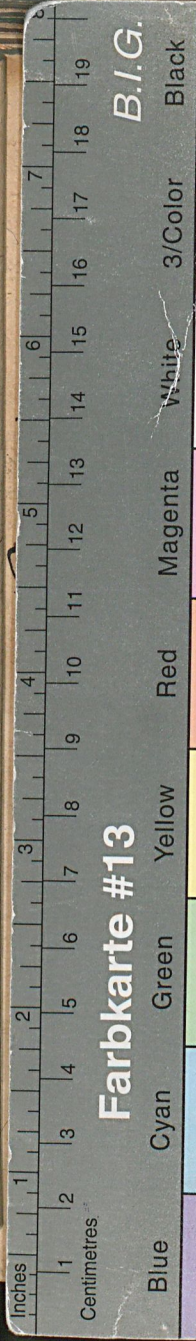
005 132 452

Handwritten signature or initials

Pr. 39. Buch 22. 25.
1677, 2^a 2

VA DIRIGENTE.
O INAUGURALIS,
De
ATIS EX
OBLIGATIONE

ad
II. D. de Reb. Credit.
QVAM
E C R E T O
in in Illustri hac SALANA
P R E S I D I O

NSULTISSIMI atq; EXCELLENTISSIMI
TOLK. Bechmann/
ern, Probra/ Jcti & An-
nsiliarii Saxonici splendidissimi,
tis Juridicæ & Scabinatus Assessoris
gravissimi,
toris sui maximè devenerandi,

ICENTIA
ores, Privilegia & Insignia Doctoralia
mniter consequendi
orum ducssioni submitit.

LBERT HOYER,
a Guestphalus,
Anno M DC LXXVII.
te & pomeridianis.

E N Æ,
ERTHERI, Typographi Ducalis.

